Է. ՏԱՐԻ 1848 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 4 ԱՐԵԳ 4382 — Հ. Տ. 12 ՄԱՐՏ 1890 — Ն. Տ. 24 ՄԱՐՏ 1890 — ՀԻՃՐ. 2 ՇԱՊԱՆ 1307 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԳԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գրաւեկան արժէք	160
» » Կիսամեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան » »	200
» » Կիսամեայ » »	100
Օտար երկիրներու տարեկան գրանք	56
» » Կիսամեայ »	28

Դուռս գրկուած լրագրոց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Ժամանակագրութեան գրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր

Կ. ՊՈԼԻՍ, 12 ՄԱՐՏ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՍՊԱՐԷԶՔ

Կ. Պոլսոյ մէջ ազատական ասպարէզներու խճողումէն կը դանդատուի. վարժարանէ ելած պատանիք կը հետամտին փաստաբանութեան, բժշկութեան, վարժապետութեան, գրագիտութեան, երկրաչափութեան, ևն., այնպէս որ Կ. Պոլսոյ մէջ մասնագիտական ասպարէզք սկսած են նեղ գալ. Սաստիկ մրցում տեղի կ'ունենայ հայազգի և օտարազգի մասնագիտաց միջև, ու հացի խնդիրն ևս քան զուս կը դժուարանայ. Կը դանդատուի նաև թէ պատանիք մեծ ակնկալութեամբք կ'ելնեն վարժարանէն, և որովհետև իրականութիւնը դուն ուրեք կը համապատասխանէ իրենց բաձրաթռիչ ակնկալութեանց, յոռետեսներու կամ յուսահատներու բանակը կը սուաւրացնեն ամ ըստ ամէ.

Բոլորովին անհիմն չեն այս դանդատներ. Բայց բովանդակ ճշմարտութիւնն ալ այս չէ. Իրաւ է որ ամէն ժամանակէ աւելի բաղմաթիւ ունինք բժիշկներ, փաստաբաններ, գծագրիչներ, վարժապետներ, հաշուագէտներ, երկրաչափներ կամ ճարտարագէտներ, և այլ մասնագէտներ, բայց ո՞վ կրնայ պնդել թէ այս ամէն ճիւղերու մէջ առաջնակարգ հմտութեամբ ու փորձառութեամբ օժտեալ հայազգի մասնագէտք անօթի կը մնան. Ո՛չ միայն ևս բաղմանան բժիշկներ ու փաստաբաններ, ո՞վ կ'ուրանայ թէ առաջնակարգ բժիշկներուն հիւանդք չեն պակսիր երբեք, և ճարտար փաստաբաններուն՝ դատատեարք. եթէ այս ճիւղերու մէջ ամէն ժամանակէ աւելի է խռոչոտն, ո՞վ կ'ուրանայ թէ ենթրեն ևս համամատապէս աւելցած է. Դեղարուեստի մէջ, ինչպէս պատկերհանութիւն, գրծագրութիւն, լուսանկարչութիւն, խնդրանքը նոյն համեմատութեամբ չաւելնար անշուշտ, քանի որ դեղարուեստի գնահատումն աւելի բարձր կրթութիւն կը պահանջէ ժողովրդեան կողմէ. Բայց վերջապէս ո՞վ կրնայ հաստատել թէ առաջնակարգ հայ դեղարուեստագէտք անգործ կը մնան. Այո՛, մասնագէտք կ'աւելնան ի Կ. Պոլիս, բայց ճշմարտութիւնն այն է թէ առաջնակարգ մասնագէտներ քիչ ունինք միշտ. Թեթեւ ուսում մը չատեր բաւ կը համարին իրրեւ մասնագէտ հրապարակ նետուելու համար. ժողովուրդը բնազդմամբ կը դանէ այն բժիշկներն, այն փաստաբաններն, որք խղճի մտօք ուսած են իրենց արուեստն և իրենց յաջողակութեան փորձերը տրուած. Մինչ երկրորդական մասնագէտք համեմատապէս անգործ կը մնան, առաջնակարգներն իրենց կը ձգեն յաճախորդաց սուաւար մեծամասնութիւնն. Ուրեմն չգանգատինք մասնագիտութենէն, չգանգատինք ազատական ասպարէզներու խճողումէն. Թերի ուսումն ելեթ արժանի է քննադատութեան. Ունինք երկրաչափներ որք երկաթուղիներ և կամուրջներ կրնան շինել. Բայց մեր մէջ աւելի բանուկ ճիւղն է ճարտարապետութիւնն, և ո՞վ կ'ըսէ թէ հայազգի քաջարուեստ և փորձառու ճարտարապետք անօթի կը մնան, նոյն իսկ ի Կ. Պոլիս, ուր ամէն ազգէ և ամէն կարգէ բաղմաթիւ ճարտարապետք կան. Շատ վարժապետներ ունինք. բայց երբ դպրոցի տնօրէն մը գտնել հարկ լինի, ընտրութեան դժուարութիւն կը քաշենք. Իզմիրի վարժարանին համար Տփղիսէ կը բերուի, Կեդրոնական վարժարանին համար՝ Զուիցերիայէն. Մեր ուսումնաւարտ կամ թերուս վարժարանէ ելած ամէն պատանիք տոմարակալութիւն դիտեն. Բայց երբ վաճառատան մը կամ փարչութեան մը համար հաշուակալ փնտռուի, քսան երիտասարդք մէկէն կը ներկայանան, և կը պատահի որ քսանէն և ո՛չ մին ակնկալուած հմտութիւնն ունենայ. Մայրաքաղաքիս մէջ կա՞յ վարժարան ուր ֆրանսերէն չանդուի. Բայց երբ առաջարկուի ֆրանսերէն նամակ մը գրել, այն քսանէն հազիւ մին կը յաջողի, այն ալ շնորհիւ վարժութեան ու փորձառութեան զոր դպրոցէն դուրս ստացած է. Կա՞յ վարժարան ուր թուրքերէն չանդուի. բայց երբ կայսերական վարժարան մը մտնել փափաքին, տասնէն ինն կը մերժուին՝ օսմաներէնի մէջ տկարութեան պատճառաւ եւեթ.

Բայց ընդունինք թէ Մայրաքաղաքիս մէջ ազատական ասպարէզք խճողեալ են. Հապա գաւառները. Ինչո՞ւ անտես կ'ընենք գաւառներն, ուր այս մասնագիտութեանց այնչափ զգալի պէտք մը կայ. Հայազգի կառավարական բժիշկներ որք գաւառաց մէջ պաշտօն վարած են կամ կը վարեն՝ միահամուռ կը վկայեն թէ կարգ մը տարափոխիկ հիւանդութիւնք ահռելի կերպիւ ճարակած են գաւառաց մէջ, ուր արդէն տեղացւոց տգիտութեան և անմաքրութեան պատճառաւ տեղական մասնաւոր հիւանդութիւնք ևս ի վաղուց անտի զոհեր կ'ընեն վայրապար. Սեռական հիւանդութիւնք մասնաւանդ շատ ծաւալած են, և կը թունաւորեն տեղացի ժողովրդոց և ի մասնաւորի հայ ժողովրդեան ամբողջ սերունդներ. Այս ժողովրդոյ մէջ ճարտար բժիշկներ մեծ գործեր կրնան կատարել. Նախախնամական բարիք մը կը լինին, և իրենք ալ մեծապէս կրնան օգտիլ, թէ՛ իրենց փորձառութիւնն աւելցնելով՝ ընդունելութեան և գործողութեան ընդարձակ ասպարէզի մը վրայ, և թէ դրամագլուխ մը կազմելով, որով յետոյ Կ. Պոլսոյ մէջ կարենան հաստատուիլ.

Փաստաբանաց համար ևս շատ գործ կայ գաւառաց մէջ. Տէրութեան դատական նոր կազմակերպութիւնն անհրաժեշտ կ'ընէ որ դատատեարք ըստ կարի փաստաբանաց աջակցութիւնը վայելեն. Կ. Պոլսեցիք վարժուած են այժմ իրենց բոլոր դատերը փաստաբանի յանձնելու, կամ գէթ փաստաբանի խորհուրդն ստանալու, և գաւառացիք Կ. Պոլսեցիներէն աւելի տեղեակ չեն Տէրութեան օրինաց և դատական գործողութեանց որպէս զի փաստաբանաց կարօտութիւն չունենան. Հայախօս գաւառաց մէջ մասնաւանդ փաստաբանաց պէտքը բացառապէս զգալի է. Տեղական չատ մը գանգատներ եթէ ուշի ուշով քննենք, կը տեսնենք թէ տեղացւոց թուրքերէն չգիտնալն և օրինաց և օրինական գործողութեանց մասին անգիտութիւնն են գլխաւոր պատճառ այս գանգատանաց. Տաճկախօս գաւառացիք սանձխտելի առաւելութիւնն ունին որ «լեզուին բերին մէջ կը դառնայ», կրնան գէթ իրենց միտքն հասկցնել, ուղիղ յայտարարութիւն մը ընել, և օրինաց տրամադրութիւնները դիւրաւ կարող են ի միտ առնուլ. Բայց մեր գաւառացի ազգայնոց ըստուար մեծամասնութիւնը թուրքերէն չի կարդար, և գիւղացիք մասնաւանդ թուրքերէն ո՛չ իսկ կրնան խօսիլ շատ մը հայաբնակ գաւառաց մէջ. Այս գաւառաց համար փաստաբանք նախախնամութիւն մ'են. Յաջողակ փաստաբանն հոն հղօրագոյն գործիչը կը հանդիսանայ արդարութիւնն ի գործ դնելու և իրաւացի պահանջմանց գոհացումն ստանալու համար. Տէրութեան շահն ինչպէս և ժողովրդեան շահն հաւասարապէս կը պահանջեն որ գաւառաց մէջ փաստաբանք աւելնան.

Կ'ընդունինք թէ ընիկ Պոլսեցի բարձրիչներ, փաստաբաններ և այլ մասնագէտներ, գաւառական կեանքի բնաւ վարժուած չլինելով, այս տեղափոխութեան հայտ աչօք չեն նայիր, թէեւ արուեստի սէր և յառաջդիմութեան փափաք տածող մասնագէտք պէտք չէ խորշին տեղափոխութիւններէ. Բայց զարմանալի չէ՞ որ նոյն իսկ գաւառացի երիտասարդներ՝ մէկ մէկ մասնագիտութիւն ուսնելէ ետքը՝ Կ. Պոլսէ դառնալ չեն ուզեր. Կը կարծեն թէ իրենց ստացած հմտութիւն գերագոյն էակի մը առանձնաշնորհումները կուտայ իրենց, և թէ այլ ևս հայրենի գաւառն իրենց համար չէ. Եթէ գաւառային կեանքը պոլսական հրապոյրներէ զուրկ է, բայց միթէ իրեն յատուկ հրապոյրներ չունի՞, և միթէ գաւառացի ուսեալ սերնդեան ձեռքը չէ՞ նպաստել գաւառային կեդրոններու քաղաքակրթութեան, բան մը որ կարելի չէ երբ ամէն ուսեալ և յառաջացեալ գաւառացիք լքանեն հայրենիքն և Կ. Պոլիս թափին. Գաւառացի երիտասարդներ լաւ կ'ընեն եթէ մտիկ չընեն ազատական ասպարէզներու խճողման վրայօք լսուած դանգատներուն, և եթէ բժշկութեան, փաստաբանութեան, դիւրատեսութեան, ճարտարապետութեան և ուրիշ հանրօգուտ մասնագիտութեանց հետամուտ լինին, բայց իրենց արուեստը գաւառա՛ց մէջ ի գործ դնելու պայմանաւ. Մեր հասարակային յառաջդիմութիւն ո՛րչափ եւս կայուն վիճակ մ'ունենայ, պէտք չէ մոռնանք թէ ժամանակին հոսանքն իսկ զմեզ յառաջ կը տանի անդիտակցաբար, և ինչպէս Թուրքիոյ ծովեզերեայ գաւառք քսան տարի առաջուան հետ բաղդատմամբ մեծ յառաջդիմութիւն կը ցուցնեն շոգենաւային երթեւեկութեանց պատճառաւ, շատ չանցած երկաթուղիք և այլ միջոցք քաղաքակրթութեան ներքին գաւառներն ևս կերպարանափոխ պիտի ընեն. Գաւառաց իմացական ոյժերը Կ. Պոլիս թափելով գաւառներն իմացական վատուժութեան դատապարտելը գաւառաց թէ՛ ներկային և թէ ապագային հանդէպ ոճիր մը համարելի է իրաւամբ.

Գաւառաց փաստաբանի կարօտութեան վրայ խօսելով, կը յիշենք որ թէ՛ Պոլսեցւոց և թէ գաւառացւոց մեծ պէտքերէն մին ալ երկրին օրինաց հայերէն թարգմանութիւնն է, որ կը պակսի մեզ, մինչ նոյն օրէնքներն յունարէնի և ֆրանսերէնի թարգմանելով, Թուրքիարնակ Յոյնք և Եւրոպացիք մեծապէս դիւրացուցած են երկրին տիրող օրինաց ծանօթութիւնն. Ազգային վարժարանաց մէջ օսմանեան օրէնսգիտութեան տարերքն աւանդել լաւ սկզբնաւորութիւն է, բայց ժողովրդեան մէջ իսկ օրինաց ծանօթութիւնը ծաւալելու համար անոնց հայերէն թարգմանութիւնն հրատարակել հանդէպ հայատառ թուրքերէն բնագրին՝ կարեւորագոյն յառաջդիմութիւն կը լինէր. Այսպիսի ձեռնարկութիւն մը եղաւ արդէն, և փափաքելի էր որ ի գլուխ հանուէր.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ԶՕՐ. ՔՈՓՐԻՎԻ

Գերման լրագիրք կը յիշեցնեն թէ Ֆրեդերիկ Դ. Կայսեր կարճատեւ իշխանութեան միջոցին արդէն Զօրավար ֆոն Քափրիվիի խօսքն եղած էր, իբրեւ հաւանական ընտրելի նախարարապետութեան Գերմանիոյ. Զօր. Քափրիվի, որ երբեմն ծովային նախարար էր, վերջերս Հանովերի Ժ. զօրաբանակին հրամատարութիւնը կը վարէր. Խիստ, կտրուկ, ճշդապահ և մեծահմուտ մարդու համբաւ կը վայելէ, որ թէպէտ ինքն ալ «Երկաթեայ Նախարարապետ» մը չլինի, բայց իւր իշխանութիւնն երկաթեայ ձեռքով ի գործ դնելու ամէն յօժարամտութիւն ցոյց կուտայ.

—Այս օրերս ի Պերլին Կայսեր նախագահութեան ներքեւ զօրաբանակաց հրամատարք խորհուրդներ ունեցան. Գերման լրագիրք կը հաւատան թէ Կայսրն այս խորհրդակցութեանց առթիւ պնդած է թէ գերման սպայք և ենթասպայք քիչ մը քաղցրութեամբ վարուին զօրականաց հետ, զգուշանալով քմահաճ արարքներէ որք երբեմն վայրագութեան կը հանին, որպէս մերթ ընդ մերթ պատմած են գերման լրագիրք և հանրային կարծիքն յուզած.

—Պերլինի լրագիրք վերստին կը հաստատեն Վիլհէլմ Կայսեր բարեացակամ տրամադրութիւնները գործաւոր դասուց նկատմամբ. Կայսրն, ընկերվարական Պ. Պուլսոյց անուն գործաւորին հետ Պետական խորհրդոյ պաշտօնատան մէջ խօսակցելէ ետքն, ըսեր է. «Եթէ Ընկերվարականք այս մարդէն աւելի չար չեն, դիւրաւ պիտի կարգադրեմ անոնց գործը». Կայսրն հաստատ տրամադրութիւն յայտներ է քաղցրութեան ամէն միջոցներն ի գործ դնելու Ընկերվարականները Կառավարութեան հետ հաշտեցնելու համար, և ամենէն ետքի պահեր է բռնի զօրութեան գործածումը.

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ ՊԵՐԼԻՆԻ

Գերման լրագիրք չատ զայրացած են որ Պերլինի Դեսպանախորհուրդն իւր խորհրդակցութիւնները գաղտնի պահել որոշած է. Կը հարցունեն թէ ի՞նչ նշանակութիւն ունի գաղտնի պահել սոսկ տնտեսական խնդիրներ. Միթէ պատերազմի կամ խաղաղութեան խնդիրք կ'որոշուի այս Դեսպանախորհրդոյ մէջ.

—Իւր անցեալ երկուշաբթի աւուր գումարման մէջ, Դեսպանախորհուրդն երեք յանձնախմբեր կարգեց. մին հանքաց վրայ, մին կիրակնօրեայ հանգստեան վրայ և երրորդն ալ կանայց և տղայոց հանքերու և գործարաններու մէջ աշխատութեան վրայ. Այս յանձնախմբոց իւրաքանչիւրին մէջ ամէն Տէրութիւն պատուիրակ մ'ունի. Դեր. Քոփ գերմանեպիսկոպոսը կիրակնօրեայ հանգստեան յանձնախմբին նախագահ է. Պ. Ժիւլ Սիմոն կանայց և տղայոց աշխատութեան յանձնախմբին նախագահ կարգուեցաւ. Հանքային յանձնախմբին կը նախագահէ գերման պատուիրակ մը. Ֆրանսացի պատուիրակք առաւօտուն կը գումարուին Դեսպանախորհրդէն յառաջ, գանգատն յանձնախմբոց մէջ բռնուելիք ընթացքին վրայ համաձայնելու. Պ. ֆոն Պէրլէփշի (Դեսպանախորհրդոյ նախագահին) կողմէ տրուած երեկոյթին մէջ, ներկայք չատ մեծարանք ցոյց տուեր են առ Պ. Ժիւլ Սիմոն, զոր գերման պատուիրակաց մին անուաներ է «սիրուն նահապետ մը». Օտար պատուիրակներէն ո՛չ ոք Պ. Ժ. Սիմոնի չափ համակրալից ուշադրութեան առարկայ եղած է, կ'ըսեն միահամուռ ֆրանսացի թղթակիցք. Պ. ֆոն Պէրլէփշ երկար խորհրդակցութիւն մ'ընելով Պ. Ժ. Սիմոնի հետ, իւր «գմայլումն» յայտներ է. Բայց ամենէն աւելի պէյժ պատուիրակաց մասնագիտական հմտութիւնք ուշադրաւ են, կ'ըսեն նոյն թղթակիցք.

ՄԱՃԱՌ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հունգարիոյ Երեսփ. ժողովոյն անցեալ երկուշաբթի աւուր նստին մէջ, նոր նախարարապետ Սաբարի կոմս յայտարարութիւն մը կարդաց, որով կ'ըսէ թէ նոր նախարարութիւնն ոյժ պիտի տայ Երրեակ Նիզակակցութեան, որ եւրոպեան խաղաղութեան խարիսխն է. Պ. Թիսա ներկայ էր նստին, վիպասան Պ. Մօռիս ժոքայի քով բազմած. Յետոյ Պ. Թիսա իւր նախորդ պաշտօնակիցներուն հրաժեշտ տալով գնաց ժամանակ մը առանձնանալ իւր գիւղային բնակարանին մէջ, ի Թիսա դաւառ.

Ի ՌՈՒՍԻԱ

Ռուսիոյ պետական խորհուրդը վաւերացուց նոր օրէնք մը, որ կը կանոնագրէ կանայց և տղայոց աշխատութիւնը գործարաններու մէջ.

—Կը հաստատուի այն լուր թէ Ցոն տուքով Քորսաքով իշխանին տեղ Կաւկասիոյ կուսակալ պիտի անուանի իւր փոխանորդ կոմս Շերէմէթիէվ զօրավար.

—Ռուս լրագիրք գՊիզմարք իշխան կը նկատէին Ռուսիոյ մեծագոյն թշնամին, հակառակ բոլոր ռուսասէր յայտարարութեանց զորս ըրած է նախկին նախարարապետն, և Ռուսիոյ նպաստաւոր բոլոր տնօրինութեանց հակառակ զորս ի գործ դրած էր արտաքին աշխարհավարութեան մէջ. Միայն պուլկարական խնդրոյն մէջ, կը յիշուի թէ Պիզմարք ո՛ր աստիճան հակազուկար քաղաքականութիւն մը բռնեց սկիզբէն մինչեւ վերջն՝ հաճոյ լինելու համար Ռուսիոյ, որպէս զի Գերմանիոյ դէմ չդառնայ և Ֆրանսայի գիրկը չինայ. Այսու հանդերձ, Պիզմարք իշխանի հրաժարականէն ամենէն աւելի ռուս լրագիրք գոհ կը մնան.

Ի ՏԱԼԻԱ

Երեսփ. ժողովը քուէարկեց տասն միլիոն ֆր.ի արտասովոր վարկ մը պատերազմական նախարարութեան համար. Ընդդիմադիրք ոմանք այս առթիւ կծու դիտողութիւններ ըրին Իտալիոյ մնտեսական տխուր կացութեան վրայ. Երմնական նախարարը պատասխանեց թէ խնդրուած վարկը նոր ծախք չէ, այլ արդէն հրամայուած ծախքի մը շարունակութիւն է. Յայտարարեց նաեւ թէ քաղաքային վարչութեան և տնտեսական և երկրագործական տաղնապներու ժամանակ նոր տուրքեր դնել կարելի չէ. Եւ հաւատաց թէ կառավարութիւնը կը խորհի բարձրել երկրին տնտեսական պայմաններն.

Երեսփ. ժողովը նաեւ արտոնեց ծովային նախարարութեան համար մէկ ու կէս միլիոն ֆր.ի նոր վարկ մը՝ նոր տեսակ ռազմամթերքի գնման նպատակաւ, և երեք ու կէս միլիոն ֆր.ի վարկ մ'ալ՝ հանքածխոյ գնման յատկացեալ.

—)(104)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԻՔԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ
ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ
ՄԱՍՆ ՋՈՒՐՈՒՐԴ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անտառապահն յանկարծ Միռ.ա-Մօռի ձայնը լսեց որ կ'երգէր այն կողմէն. Ժան-Ժան լաւ կը ճանչնար անտառներուն ամէն կողմն, ուստի դիւրաւ կրնար ճանաչել.

Վազելով իր տեղը գնաց. Երբ հասաւ, ճանրուն վրայ ո՛չ ոք կար. անտառը մըտաւ, հոն ալ ո՛չ ոք տեսաւ. Հակառակ կողմէն, այս անգամ կը թնդար ջաղացպանին զուարթ ձայնը, յաղթանակի մը ու գրգռիչ հրաւէրի մը պէս.

—Զիս տեսաւ ու քթիս կը խնդայ, թէ՛չուառականը՞.

Յանկարծ Ժան-Ժան կանգ կ'առնու բերանաբաց, կաղնիին մօտ որուն առջեւ այնքա՞ն անգամներ Լա Հէօյն դէպի գետին յառած էր յանցապարտ ու միանգամայն երկչոտ նայուածքներ.

Կէս ժամ առաջ, Ժան-Ժան այն տեղէն անցած է, այդ կաղնիին ստորոտէն, շատ լաւ կը յիշէ.

Ու չէ տեսած ինչ որ այժմ կը տեսնէ.

Կը տեսնէ խորունկ ծակ մը, ծառին տակ փորուած, ցարասիի մը գրեթէ արմատներուն մէջ. Շուն մը չէ այդ ծակը բացողն, ոսկերոտի փնտռելու համար, ո՛չ ալ աղուէս մը, այլ մարդկային էակ մը.

—Վասն զի Ժան-Ժան յստակօրէն կը նշմարէ անոր շուրջը ոտքի հետքեր.

—Այստեղ թաղուած բան մը կար, կը մրմնջէ կատաղութեամբ ու սրտնեղութեամբ. և իմ բացակայութեանս միջոցին եկած վերցուցած են զայն. Ապահովապէս զիս կը տեսնէին, զիս կը դիտէին.

Եւ մտքէն անցուելով նախապէս սահած վայրկեանները.

—Ճիշդ է, կըսէ. Լա Հէօյն ու Միռ.ա-Մօռ միատեղ ըրած ըլլալու են այս արշաւանքը. Միռ.ա-Մօռ երգելով հեռացուցած է զիս, մինչ իր կինն արագաքայլ դէպի այս կողմը կը վազէր. Գէշ չխաղացին այս խաղը. Տխմարին մէկն ես եղեր, Ժան-Ժան. Տղու մը պէս խաբեցին զքեզ.

Ի՞նչ պատահած էր արդեօք.

Միռ.ա-Մօռ ջաղացքէն մեկնած էր երթալ ծխելու համար իր ծխափողը, անտառին մէջ մտնելով. Աքանչելի իրիկուն մըն էր, հանգարտ ու մեղմ օդ մը կար.

Հազիւ ինքը մեկնած էր Շանդկրըլէէն, երբ Լա Հէօյն ալ դուրս ելաւ.

Մարէսքօ կը քնանար յարդի ամբարանոցին մէջ, իր առջի օրերու անքունութիւններէն յոգնած, քնոյ անդիմադրելի պէտքէ մը մղուած.

—Այս անգամ, ըսաւ գեղկուհին, գանձս մէկտեղ պիտի բերեմ, ա՛լ ժամանակն է. Այսքան վատութիւն չբլլար. Վերջապէս ի՞նչ բանէ պիտի վախնամ. որո՞ն միտքէն կ'անցնի.

Մէկ չուչնով մինչեւ Ֆէյնի Տան ծառաստանը վազեց ու կաղնիէն երկու երեք հարիւր կանգուն հեռաւորութեամբ միայն կանգ առաւ.

Այնտեղ, շունչ առած միջոցին՝ լսեց, ինչպէս ո՛չ շատ հեռի կը լսէր նոյն ինքն Ժան-Ժան, Միռ.ա-Մօռի երգելն, անընդհատ փոփոխելով յանկերգերն, և անտառաց լռութեան մէջ արձակելով նոյնքա՛ն նուագներ որքան ծխախոտի ծուխեր.

Տեսաւ որ Ժան-Ժան յանկարծ դուրս կ'ելլէր մացառներու մէջէն ու դէպի Միռ.ա-Մօռի կողմը կ'երթար, Ժան-Ժան՝ որուն մտքէն չէր անցներ բնաւ թէ իր փնտռածը ետին էր.

—Ցարմար վայրկեանն է, մտածեց Լա Հէօյն.

Քանի մը վայրկեանէն կաղնիին քով կը հասնի. Խելքը գլխէն գացած է. Գինով է. Քներքը կը բաբախեն. Այս անգամ ա՛լ չպիտի կասի. Ժան-Ժան կրնայ վրայ հասնիլ, ոստիկանք կրնան զինքը շրջապատել, նոյն իսկ եթէ Վիրժինի Լաթուշի ստուերն ալ երեւնայ Քուրաժոյի հետ, ինք կարեւորութիւն չպիտի ընծայէ ու պիտի շարունակէ հողը փորել կատաղաբար.

Յանկարծ, մատանցը տակ կ'զգայ այն կերպասը որուն մէջ պահած է, բրդեայ երբեակ պահարանի մը մէջ, Քուրաժոյի գրագարանէն գողցած պանքոտմսերը.

Ո՛չ իսկ ժամանակ կունենայ ստուգելու թէ պանքոտմսերը մէ՞ջն են, թէ խոնաւութենէ փտտած չե՞ն. սեղմիրանին մէջ կը պահէ հողով թրջած ծրարը, ու կսկսի փախչիլ, իբր թէ մէկը հալածէր զինքը. Կը դեղեւի, կ'իյնայ, ինքզինքը կը ժողվէ ու ճանրան կը շարունակէ, շրջագծեստը պատռելով մացառներուն մէջ, ձեռները, երեսը արիւնելով, առանց փոյթ ընելու.

Ամուսնոյն զուարթ ձայնը մինչեւ իրեն կը հասնի սակայն, իբր երպի մը մէջ.

Ու չատ չանցած Շանդկրըլէ կը հասնի.

Այս անգամ կանգ կ'առնու ներս մտնելէ առաջ.

Զուզէր որ, եթէ դիպուածով արթնցած է Մարէսքօ, նշմարէ զինքն հերարձակ, շնչասպառ ու վրան գլուխը ասկն ու վրայ եղած.

Շրջան մը կ'ընէ, ջաղացքին ետեւէն կ'անցնի, մինչեւ ծունգերը ջրով ողողուած, ու բանջարեղինաց պարտիզին դընէն Շանդկրըլէ կը մտնէ.

Հիմակ իր խուցին մէջ է.

Ագատ շունչ կ'առնու, շուրջը կը դիտէ, յետոյ կը ժպտի.

Քրտնաթոր ճակատը կը սրբէ.

—Վե՛րջապէս, կ'ըսէ, յաջողեցայ.

Կեղկ դուռը ետ պատուհանին փեղկերը կը փակէ, աշտանակ մը կը վառէ ու ծրարը կը հանէ կուրծքէն.

Կ'ուզէ դիտել այդ գանձը զոր այնքա՛ն սուղի գնած է և որուն համար հարկ եղած է սպանութիւն մը գործել.

Խնամով կը քակէ խոնաւ կերպասը.

Պանքոտմսերը մէջն են.

Բոլորովին նոր են դեռ և իրարու փակած. Մի առ մի, իր անվարժ ու դողդոջուն մատանց ծայրերովը կը բաժնէ զայնս, մէկ ծայրէն բռնելով, ու մեղմիւ քաշելով տեսակ մը մայրական գորովանօք, որպէս զի չի պատռին.

Կրակարանին մէջ կը խառնէ մոխիրներուն տակ թաղուած հրաշէկ փայտերն.

Ու մէկ կողմէն, քանի որ պանքոտմսերն իրարմէ կը բաժնէ, կրակին կը մատեցուցնէ որ գրեթէ վայրկենական կերպիւ կը չորցունէ զայնս, մինակ քիչ մը գալարելով.

Քառորդ ժամուան մը մէջ գործը աւարտած է ու սեղանին վրայ շարուած են նոր պանքոտմսերը, գուգահեռական գծով. կարգի կը դնէ զայնս ու դողդոջուն ձեռքով մը կարգը կ'աւրէ.

—Եւ մտածե՛լ թէ այս թուղթերը ոսկի կ'արժեն, կը մրմնջէ.

Յանկարծ ոտնաձայներ կը լսէ, Շանդկրըլէի առջեւէն անցնող ճանրուն վրայ. Քայլերը կը մօտենան ջաղացքին. Եւ միեւնոյն ժամանակ դրանը կը զարնեն կոշտ կերպով մը.

—Է՞յ, կնիկ, կը քնանա՞ս.

—Դո՞ւն ես, Էհ՞օյն.

—Այո՛, ես եմ.

Կ'երթայ դուռը բանալ, աչքերը չը-փելով.

—Ի՞նչ կ'ընէիր. Դեռ չես քնացած.

—Ո՛չ, գուլպայ կը հիւսէի, քունս տարեր է աթոռին վրայ. Դուն եկար արթընցուցիր զիս.

—Մարդը չպատասխանեց, ինքը կասկած չունի. Բայց յանկարծ կնոջը քովէն անցնելով, անոր կը քսուի.

—Ան ի՞նչ է, կ'ըսէ, Թրջեր ես.

—Ե՞ս.

—Այո՛, շրջազգեստիդ վարի մասերը.

—Վասն զի քիչ մը առաջ ջաղացքին աւազանէն անցայ, երկար բարակ ճանրայ չընելու համար.

—Բայց ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ թեւերդ, ուսերդ եւ գլուխդ թրջած են. անտառը՞ գացեր էիր. այս իրիկուն սաստիկ ցօղ կայ.

—Ո՛չ, պատասխանեց պարզապէս, աւազանէն է.

Միռ.ա-Մօռ չատացաւ այս բացատրութեամբ և այլ ևս խօսք չը բաւ.

Անկողին մտան.

Լա Հէօյն չքնացաւ. Այդ ինն հազար ֆրանքի գոյութիւնն, իր խուցին մէջ, իր քով, տարօրինակ կերպով կը նեղէր ու կը տագնապեցնէր զինքն. որքան ատեն որ հեռուն թաղած էր զայնս, հանգիստ եղած էր. Կրնար ըլլալ որ գտնէին զայնս. Որո՞ւն մտքէն պիտի անցնէր. Բայց հիմակ... եթէ գային խուզարկութիւն մը կատարել ջաղացքին մէջ. Եթէ պանքոտմսերը գտնէին, ի՞նչ մեկնութիւն պիտի տար. Հարկ էր որ սուտ մը հնարէր անպատճառ.

Ամբողջ գիշերը կը փնտռէ. Երբ լոյսը կը ծագի, նոյն վիճակին մէջ է որով պառկած էր առջի երեկոյին. Անկողնէն կ'ելլէ, ճակատը կրակներու մէջ, ձեռքերը տենդոտ.

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՆԴԷՍ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻՆ ԲԵՐԱՑԻ

Մեր ազգային-կրթական չքեղագոյն հանդէսներէ մին կը տօնուէր երէկ Արուեստագիտական Ուսումնարանի հանդիսասրահին մէջ ուր համախմբուած էր հայ հասարակութեան ընտրելագոյն մասն, ո՛չ միայն Բերայէն այլ և մերձակայ գիւղաւոր արուարձաններէ։ Գեղեցիկ սեռը մասնաւանդ, իրենց ընկերական դիրքով ու կրթութեամբ անուանի տիկնայք և օրիորդք կը կազմէին հանդիսականաց մեծամասնութիւնը, թէպէտ ո՛չ նուազ փայլուն էր նաև արանց դասն որ կը պարունակէր ամէն դասակարգի ու ամէն արուեստի պատկանող պատուաւոր ազգայիններ։ Բառին իսկական նշանակութեամբ հանդիսասրահը նեղ կուգար հրաւիրելոց, այնպէս որ յարակից սրահներն ալ հետզհետէ հանողներուն տրամադրութեան ներքեւ կը դրուէին։

Ամէն։ Տ։ Խորէն Ս։ Պատրիարք Հայրն հաճած էր իւր նախագահութեամբ պատուել սոյն կրթական հանդէսը։ Ն։ Ամենապատուութեան շուրջը բազմած էին՝ Բերայի քարոզիչ Դեր։ Դարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, Արժ։Տ։ Մկրտեան հայրն, Մխիթարեան Միաբանութեան անդամներէն Վերապատուելի Հայր Դաւիթ վարդապետ Նաղարէթեան, ու Բերայի քահանայից դասն։ Հանդիսասրահն ուսանողուհեաց յատկացեալ դահլիճէն բաժնող դրան աջակողմն բեմ մը պատրաստուած էր, որուն վրայ բազմած էին Ազն։ տիկին Մաքրուհի Միրաքեէտեան, տեսչուհի արուեստագիտական ճիւղին, որ կուրծքին վրայ կը կրէր Գ։ կարգի Շէֆգաթի պատուանշանն ու Արուեստից չքագրամն, և Ազն։ Օր։ Եւ։ Ֆիմէ Օտեան, տեսչուհի Ուսումնական ճիւղին։ Բեմին մօտ կը գտնուէին խնամակալութեան անդամք ի գլուխ ունենալով իրենց Վսեմ։ Ատենապետը, Նուրեան էֆէնտին, որք կը մեծարէին զհրաւիրեալս ու կը հսկէին հանդիսին բարեկարգութեան։ Դրան ձախակողմը գրաւած էին Բ։-ը ընկերութեան անդամք, իրենց երաժշտական գործիներով։ Ըստ կանխագոյն ծանուցման, այդ երաժշտական ընկերութիւն սիրայօժար յանձն առած էր իւր մասնակցութիւնը նուիրել սոյն հանդիսի չքեղութիւնն աւելցնելու համար։

Ժամ 7½ին սկսաւ հանդէսն Հ-Դ-էէյ քալլերգով զոր նուագեցին Բ։-ը անդամք՝ առաջնորդութեամբ Յակոբ Ա։ սատուր էֆէնտիի, և որ ողջունուեցաւ եռանդագին ծափահարութեամբ։ Կայսերական քալլերգին յաջորդեց նոյն եղանակին վրայ յօրինեալ հայերէն երգ մը զոր երգեցին ուսանողուհիք ձայնակցութեամբ դաշնակի զոր կ'ածէր տիկին Լիփատաւռ։ Վարժարանին աշակերտուհիներէն Օր։ Վիրգինէ Սարբ-Պօյաճեանի արտասանած հայերէն մէկ բանախօսութենէն յետոյ, դաբձեալ դաշնակի ընկերակցութեամբ երգուեցաւ L'Amitié երգն, յետ որոյ Ազն։ Օր։ Ե։ Օտեան կարգաց ուսումնական ճիւղի հետեւեալ տեղեկագիրը։

Բարձրաշնորհ Սրբազան Պատրիարք Հայր և Ազնիւ հանդիսականք,

Արուեստագիտական Ուսումնարանի երկրորդ տարուան շրջանը 1889 տարւոյն հետ բոլորած ըլլալով՝ պատիւ ունիմ ներկայեալ Ձեզ՝ սոյն երկրորդ տարուան մէջ հաստատութեանս ուսումնական ճիւղերուն արտադրած արդիւնքը։ Փափաքելի էր մեզ որ ըստ սովորականին տարւոյն առաջին օրերուն մէջ կատարուէր սոյն համարտութիւն։ բայց այս վերջին ամիսներուն մայրաքաղաքիս մէջ տիրած համաճարակ հիւանդութիւնք յետաձգեալ տարուին այս հանդէսը։

Ինչպէս արդէն յայտնի է, Արուեստագիտական Ուսումնարանը իր մէջ կը պարունակէ՝ բաց ի Արուեստական ճիւղերէ՝ Նախակրթարան մը՝ որ չորս տարուան շրջան ունի և Ուսումնարան մը՝ որոյ շրջանն է երեք տարի։ Թէ Նախակրթարանի և թէ Ուսումնարանի տարեկան քննութիւնք տեղի ունեցան 1889 տարւոյ դեկտ։ 11էն մինչի դեկտ։ 20, որուն ներկայ գտնուեցան ուսեալ ազգայիններէ՝ բաւական թուով Տիկնայք և Տեարք, և արժանապէս գնահատեցին ուսանողուհեաց կարողութիւնները։ Ուսումնարանի աշակերտուհիք թէ և 1889 ին սկսած են իրենց շրջանին առաջին տարին, այլ ճըգդապէս՝ ներկայ տարւոյս վերջը պիտի լրացնեն իրենց առաջին շրջան, զի նախորդ տարին նախապատրաստական տարի համարուած է։ Իսկ գալով այս քննութեանց մէջ մրցանակի արժանացած աշակերտուհեաց, իրենց անունները պիտի կարդացուին մէկ պահէն։

Ջերմ շնորհակալութիւն կը պարտինք, Տեարք և Տիկնայք, Վարժարանիս Պատնամակալութեան, որ ջանք և խնամք չը խնայեր հաստատութեանս յառաջդիմութեան համար, և մանաւանդ բիւր շնորհակալութիւն իր Վսեմ։ Ատենապետին, որ ոչինչ կը զլանայ հաստատութեանս նեղկատմամբ ազգին տուած յոյսերը իրագործելու։

Այս առթիւ շնորհակալութիւն նաեւ կը յայտնենք ուսուցչուհեաց և ուսուցչաց որք ամենայն ժրաջանութեամբ կ'աշխատին իրենց յանձնեալ պաշտօնից մէջ, և մասնաւոր շնորհակալութիւնք առ Ազն։ Օր։ Մառի Միւհէնտիսեան՝ որ բարեհաճած է անձնուիրաբար դասախօսել վարժարանիս մէջ, եւ առ Մեծ։ Միլտօն էֆէնտի Սերովբեան՝ Տնօրէն Նարեկեան Վարժարանի, որ նոյնպէս անձնուիրաբար կը դասախօսէ վարժարանիս մէջ։

Յետ ընթերցման սոյն տեղեկագրի, սկսաւ Ուսումնարանի ուսանողուհեաց մրցանակաբաշխութիւնը։ Նարեկեան վարժարանի Տէսուչ Միլտօն էֆ։ Սերովբեան, որուն յանձնուած էր, խնամակալութեան որոշմամբ, հանդիսի կազմակերպութեան հոգը, կարդաց ուսանողուհեաց անունքն իրենց յառաջադիմութեան կարգաւ, և իրը մրցանակ՝ ոսկեզօծ գրքեր բաշխուեցան անոնց։

Ուսումնարանի բարձրագոյն կարգի ամենէն աւելի յառաջադէմ աշակերտուհիներն էին։

Օր։ Մառի Պէյլէրեան՝ կրօնագիտութեան, հայերէն ու ֆրանսերէն լեզուաց, պատմութեան և աշխարհագրութեան մէջ՝ —ԷԷ։

Օր։ Էլիզ Նուրեան, ֆրանսերէնի մէջ —ԷԷ։

Օր։ Զարուհի Միրաքեան՝ պատմութեան, աշխարհագրութեան և գծագրութեան մէջ՝ —ԷԷ։

Օր։ Ադաւնի Էթմէքճեան՝ բնական պատմութեան և թուաբանութեան մէջ, և Օր։ Բաքսանէ Փափազեան՝ գծագրութեան մէջ —ԷԷ։

Մրցանակաց յանձնումը կը կատարուէր հանդիսականաց ջերմագին ծափահարութեանց մէջտեղ։

Այս ծափահարութեանց յաջորդեց «la Dame Blanche» նուագը զոր գեղեցիկ կերպով նուագեցին Բ։-ի արուեստագէտ անդամք։ Ապա, Օր։ Էլիզ Նուրեան ֆրանսերէն բանախօսութիւն մը արտասանեց, ընտիր առոգանութեամբ։

Նախակրթարանի (Ա։ Բ։ Գ։ և Դ։ կարգեր ուսումնական ճիւղին) աշակերտուհեաց մրցանակաբաշխութիւնն ևս կատարուելէ յետոյ, Բ։-ի անդամք հնչեցուցին երաժշտական Զուխաճեան էֆէնտիի հեղինակութիւնն եղող —Բ-ԷՆ Դ-ԷԷՆ, այն հեշտօրօր, արեւելեան մեղկութեամբ ու եւրոպական աշխոյժով խառն եղանակը որ այնքան աւելի հիացում կ'ազդէ որքան հազուադէպ հանդէսներու մէջ առիթ կ'ունենայ հասարակութիւնն անոր ունկնդիր լինելու։ Բ։-ի անդամք, պէտք է խոստովանիլ, շատ ճարտար ու փափուկ կերպով նուագեցին երաժշտական այդ ընտիր կտորը։

Հանդիսի այս մասին վերապահեալ էր «արուեստաւորուհեաց» մրցանակաբաշխութիւնը, որ մասնաւոր շահեկանութիւն մը կ'ընծայէր։ Եւ Նարեկեան վարժարանի աշխոյժ տնօրէնն, հարկ եղած մանրամասն բացատրութիւնները տալով հետզհետէ, կարգաց արուեստագիտական ճիւղին հետեւող սանուհեաց անունքն, իրենց յառաջդիմութեան կարգաւ։ Ասոնք եւս, ընդհանուր ծափահարութեանց մէջտեղ, կ'ընտրուէին իրենց յատկացեալ պարգեւներ՝ ապարանջան, քարտ, օղ, եւ այլ արժէքաւոր նիւթեր, որոց մի մասը նուիրած էր Լսաեան Տեարց Ազնուափայլ մայրն՝ Տիկին Աննա Լսաեան։

Արուեստագիտական ճիւղին աշակերտուհիներէն՝ Օր։ Մառի Միրաքեան և Օր։ Բօքսանէ Փափազեան առաջին մրցանակ ստացան, և խնամակալութիւնը ծանոյց թէ յիշեալ աշակերտուհիք յետ այսորիկ վարժարանին ուսուցչական մարմնոյն մէջ կը մնան, Օր։ Միրաքեան իբր առաջին ասղանկարիչ և Օր։ Փափազեան՝ իբր գծագրիչ աշխատանոցին։ Մանաւանդ յիշուեցան նաեւ ասղանկարի (broderie) ճիւղին մէջ յառաջադէմ 12 աշակերտուհիք որք իրենց աշխատութեամբ արտադրած նիւթերու արժէքէն բաժին մը պիտի ստանան։ Կարի և Զեւի Ա։ բաժանման մէջ, առաջին մրցանակի արժանացան Օր։ Սոֆի Սամուէլեան և Օր։ Իսկուհի Փափազեան։

Յաւարտ մրցանակաց բաշխման, ուսանողուհիք Ֆրանսերէն երգ մը երգեցին, դաշնակի ձայնակցութեամբ, և Բ։-ի անդամք նուագեցին toujours galant եղանակն։ յետ որոյ երկու աշակերտուհիք՝ Օր։ Ադաւնի Էթմէքճեան և Օր։ Իսկուհի Պալճեան սիրուն և իմաստալից տրամախօսութիւն մը արտասանեցին, որուն նիւթն էր Արուեստի և Գիտութեան մրցումն ու վէճը՝ իւրաքանչիւրն իր օգտակարութիւնը պաշտպանելով և վերջ ի վերջոյ հաշտութեամբ ձեռք ձեռքի տալով, զուգընթաց ընթանալու համար։

Ս։ Պատրիարք Հայրն՝ իրեն նիւթ ընտրելով այս տրամախօսութեան եզրակացութիւնն, հակիրճ այլ իմաստալից բանախօսութեամբ մը բացատրեց Արուեստին և Գիտութեան համաձայնաւոր օգտակարութիւնը, գիտութեամբ և ձեռարուեստով միանգամայն օժտեալ մայրեր ունենալու մասին Ազգին պէտքն, և այդ պիտոյից լրացման համար՝ Արուեստագիտական Ուսումնարանին մատուցած իրական ծառայութիւնը։ Ն։ Ամենապատուութիւն յանուն ազգին և յանուն Ներկայ հանդիսականաց շնորհակալութիւն յայտնեց եւ քաջալերական բանիւք խրախուսեց խնամակալութիւնն, եւ մասնաւորապէս Նորա անխոնջ ու բազմարդիւն Ատենապետը՝ Վսեմ։ Նուրեան էֆէնտին, յարատեւ պահելու այս օգտաշատ հաստատութիւնն որ ո՛չ միայն Բերայի հայ իդեական սեռի կենսական մէկ պէտքը կը լնու, բաւ, այլ և օրինակ կը հանդիսանայ ուրիշ թաղերու։ Ս։ Պատրիարքն օրհնեց խնամակալութեան ջանքերն, ինչպէս նաեւ ուսուցչական մարմնոյն և սանուհեաց աշխատութիւնն, ու հանդէսը փակեց իւր հայրական Պահպանիչով։

Ժամ 9½ էր, երբ աւարտեցաւ այս կրթական և արուեստագիտական հանդէս, ամենաթաղցը տպաւորութիւն մը թողլով բոլոր ներկայից վրայ որք չմեցան վարժարանի զանազան մասերն ու աչքէ անցուցին աշակերտուհեաց ձեռագործներն որք ի տես դրուած էին յատուկ խուցի մը մէջ։ Ականաւոր ազգայինք ու հայ բարձր դասու տիկնայք՝ մինչեւ լէ առաջ՝ մի առ մի իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին առ Վսեմ։ Նուրեան էֆէնտի,—որուն կը պատկանի Արուեստանոցի հաստատման գաղափարն և իրագործումը,—այդ օգտաշատ հաստատութեան զգալի յառաջդիմութեան համար։ Խնդակցութիւնն ակ ներեւ էր ամէն դիմաց վրայ և չկար հայ մը որ գոհունակութեան զգացումով մը դուրս չելլէր երէկ Արուեստագիտական Ուսումնարանի փառաւոր շէնքէն։

Դեր։ Խորէն Նար-Պէյ արքեպիսկոպոսի տպաքինման առթիւ, այլ և այլ թաղերէ եկեղեցական և աշխարհական ազգայինք այցելութեան կ'երթան Ն։ Սրբազնութեան։ Մասնաւորապէս Ն։ Սրբազնութեան այցելութեան գնացած են Վսեմ։ Սեպուհ պէյ Մաքսուտ և վճռաբեկ ատենի դեր-նախագահ Վսեմ։ Խրիմեան էֆէնտի։

ՆԵՐՍԷՍ ԷՖ։ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Խորին ցաւօք կը ծանուցանենք թէ ՆԵՐՍԷՍ ԷՖԷՆԴԻ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ, որդի Մեծ։ Դրիգոր էֆէնտի Ներսէսեանի, յետ երկարատեւ հիւանդութեան երէկ գիշեր ժամ 5 ին կնքեց իւր մահկանացուն, երիտասարդութեան ծաղիկ հասակին մէջ։

Այս դառնագէտ մահ կսկծալի տպաւորութիւն մը կը թողու հայ ընկերութեան վրայ, որուն ամենէն փայլուն և ամենէն ընտիր անդամոց մին էր հանգուցեալ երիտասարդն, ինչպէս և մայրաքաղաքիս եւրոպական ընկերութեան վրայ, որուն մէջ եւս յարգ և համակրանք կը վայելէր։

Ներսէս էֆէնտի Ներսէսեան՝ եւրոպական լրթութիւն առած ու բնաձիր յատկութեամբք օժտեալ՝ սիրելի հանդիսացած էր բոլոր զինքը ճանչցողներուն, իւր տաղանդով և իւր ընկերական հաղուագիւտ արժանեօք։ Վերջին ժամանակներս սեղանաւորական հրապարակին վրայ առաջնակարգ դիրք մը կը գրաւէր, վարելով «Ներսէսեան Հայր և Որդի» Պանքան։

Ազգային շքեղանակի մէջ՝ ողբացեալ երիտասարդն, առանց յարատեւ մասնակցութիւն մը ունենալու հանրային գործոց մէջ, իր աջակցութիւնն ու նպաստները չէր պանար բնաւ ամէն բարենպատակ ձեռնարկութեանց։

Ներսէս էֆէնտիի մահը դառն ազով կը համակէ մասնաւորապէս հայ բարձր դասու բազմաթիւ ընտանիքներ որոց հետ ազգականութիւն ու խնամութիւն ունի Ներսէսեան ընտանիքն։ Հանգուցեալը կը թողու անմիմիթար այրի մը, Տիկին Նարդիկ Ներսէսեան, դուստր Վսեմ։ Մաքսուտ Սեպուհ պէյի, ու դեռատի աղջիկ մը։

Հանգուցեալին մարմինը վաղն առաւօտ կանուխ Գատրգիւղէն պիտի փոխադրուի և Ս։ Երրորդութիւն եկեղեցին Բերայի ուր պիտի կատարուի յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը, ժամ չորսուկէսին։

Հրատարակուեցաւ Թէյեան Ենովք էֆ։ «Իրագիտութեան» դասագրքին Բ։ տպագրութիւնը, փոփոխեալ և յոյժ ճոխացեալ, գին 5 ղրշ։ 1—3

ՏՕՔԹ։ ԳԱԲՐԻԷԼ ԱԶԱՐԵԱՆ

Փորձառու բժիշկ Բարիզու զանազան հիւանդանոցաց մէջ՝ ատ վերադառնալով կը ծանուցանէ արդոյ հասարակութեան թէ ամէն Բշ։ Դշ։ և Ուր։ օրերը կէս օրէն վերջ մինչեւ երեկոյ Թոփհանէ ճատտէսի 359 թիւ Թոլոլեան Անտոն էֆէնտիի դեղարանը կը դարմանէ ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, մասնաւորաբար կանանց և ափրտոտեան ախտերը։ 347 1—5

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԻՈՅ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳՆ Ի Կ։ ՊՈԼԻՍ

Իտալիոյ դահաժառանգ իշխանը երէկ Վառնայէ ճամբայ ելած ըլլալով այս առաւօտ ժամ 3½ին Գավագի առջեւ հասած է և միջօրէի մօտ Պոլսոյ նաւահանգիստը կը մտնէ։

Վեհ։ Սուլթանին հրամանաւ՝ Արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա, արարողապետ Միւնիր փաշա, կայս։ թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշա, Արտաքին գործոց նախարարութեան արարողապետ Իպրահիմ պէյ և օգնականը Ղալիպ պէյ այս առաւօտ յատուկ չոգենաւով Գավագ գնացին յանուն Ն։ Վեհափառութեան դիմաւորելու և բարի գալուստ մաղթելու համար Իտալիոյ դահաժառանգ իշխանին։

Սոյն բարձրաստիճան պաշտօնատարք իշխանը պիտի առաջնորդեն իրեն յատկացեալ չոգենաւն ուր պիտի գտնուին նաեւ իտալական դեսպան Պառոն Պլան և դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք։ Շոգենաւը Ցոյմա Պաղչէի առջեւ ժամանելուն՝ դահաժառանգ իշխանը ցամաք պիտի ելնէ և հանդիսաւոր կերպիւ Եըլտըզի պալատան Շալէ Քէօշկը պիտի երթայ, որ յատկացուած է Ն։ Բարձրութեան բնակութեան։

Իշխանն անդ պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ Վեհ։ Սուլթանին պիտի ներկայանայ և քիչ վերջն իտալական դեսպանատունը պիտի երթայ ի Բերա։

Այս գիշեր կայս։ պալատան մէջ չքեղ հացկերոյթ մը պիտի տրուի ի պատիւ իշխանին։ Սեղանին ներկայ պիտի գտնուին նաև Ն։ Բարձրութեան հետեւորդք, իտալական դեսպանը, դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք և օսմանեան նախարարք ու բարձրաստիճան պաշտօնատարք։

* * *

Իշխանին կը հետեւին զօրապետ Մորա, զինուորական բժիշկ տեղակալ-գնդապետ Պ։ Պոքա, հաղարապետ Մարքէզէ Բաթանիօ և հարիւրապետ տը Մալվէցի կոմը։

* * *

Մայրաքաղաքիս իտալական դաղթականութիւնն երկու չոգենաւներ վարձած է որոցմով մինչեւ Սեւ ծովու բերանը գնացած է դիմաւորելու համար զն։ Բարձրութիւն։

ՊԱՆՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Տէրսիմի կառավարիչ անուանեցաւ Մէհմէտ Էմին էֆէնտի, նախկին կառավարիչ Էրզինկեանի։

Միտիլլիի կառավարիչ անուանեցաւ Թէվֆիգ փաշա, նախորդ կառավարիչ Տէրսիմի։

— —

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Բարձր։ Շէյխ-Իւլ-Իսլամին որդի Ահմէտ Ֆարիզ էֆէնտիի և Շէրիֆ էֆէնտիի որդի Ահմէտ Ճէվատէ Միւքէրրէմ էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ ռուսական դեսպանատան քարտուղարներէն Պ։ Նէքլիւտովի և երրորդ թարգման Պ։ Արպուզովի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ փորագրիչ Պ։ Մանօֆիի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ ֆրանսական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Պ։ տ'Ասիէի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ նոյն դեսպանատան երրորդ քարտուղար Պ։ տը Մանթրաշի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Մարսիլիոյ փաստաբաններէն Պ։ Ալեքսանդր Գլանքայի։

— —

ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ Ի ԿԱՅՍ։ ՊԱԼԱՏ

Երէկ գիշեր կայս։ պալատան մէջ չքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ ֆրանսական դեսպան Մանդէպէլ։ կոմսին։ Սեղանն սկսաւ ժամ կէսին եւ աւարտեցաւ ժամ 3ին։

Վեհ։ Սուլթանը թէ՛ հացկերոյթի պահուն եւ թէ՛ յետոյ մասնաւոր մեծարանքներ բրաւ ֆրանսական դեսպանին։

Արարողապետ Միւնիր փաշա թարգմանի պաշտօնը կատարեց։ Կայս։ պալատան նուագածուաց խումբն անընդհատ նուագեց հացկերոյթի պահուն։

Սեղանին ներկայ գտնուեցան Մեծ-Եպարքոս Բեսամիլ փաշա, Արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա, Դատական նախարար Ճէվտէդ փաշա, արքունական հրամանատար Օսման փաշա, կայս։ պալատան առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշա, կայս։ աւագ թիկնապահ Տէրվիշ փաշա, Ֆուատ փաշա, Ճէմիլ փաշա, Վեհ։ Սուլթանի բժշկապետ Մավրօճէնի փաշա, Տրէյֆուս փաշա, Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Յարութիւն փաշա, առաջին սենեկապետ Օսման պէյ, ֆրանսական դեսպանի կինը, դեսպանատան առաջին քարտուղարը, առաջին թարգմանը, դեսպանին մէկ քանի հիւրերը, Օսմ։ Պանքայի նախորդ ընդհ։ տնօրէն Պ։ Ֆոսթէր, առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշա, կայս։ թիկնապահ Հոպէ փաշա, Ահմէտ Ալի փաշա, Նուրի փաշա, կայս։ պալատան քարտուղարներէն Բեազիմ պէյ, Խարիճիյէի արարողապետ Իպրահիմ պէյ եւ օգնականը Ղալիպ պէյ։

— —

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

Գարատաղի իշխանին աղջկան մահուան առթիւ Վեհ։ Սուլթանը ցաւակցական հեռագիր մ'ուղղած է առ իշխանն։

Ի Բ։ ԴՈՒՌՆ

Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ։ Սայիտ փաշա շաբաթ օրը Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին քով գնաց և երկարօրէն խորհրդակցեցաւ կարեւոր խնդրոց վրայ։ Ներկայ էր նաեւ խորհրդական Վսեմ։ Յարութիւն փաշա։

Յետոյ Ներքին գործոց նախարար Վսեմ։ Միւնիր փաշա Ն։ Բարձրութեան քով գնաց և պահ մը տեսակցեցաւ։

—Ելմտական նախարար Վսեմ։ Յակոբ փաշա երէկ Բ։ Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին հետ և յետոյ իւր պաշտօնատեղին գնաց։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՍԻԼՈՂՈՍՔ

Ֆէնէրի Պատրիարքարանի պաշտօնական թերթը, Էփէղէ-Ռիէ Ալէնիէ-, հրատարակած է պատճէնն նախարարական երկու թէղքէրէներու որք Պատրիարքարանին ուղղուած են ի մասին սիլլոզոսներու կազմութեան և յոյն վարժարանաց ի նպաստ վիճակահանութեանց կատարման, ինչպէս նաեւ այս առթիւ Ամեն։ Տ։ Դիոնէսիոս Պատրիարքին կողմէ յոյն առաջնորդաց ու քարոզչաց ուղղեալ շրջաբերականի պատճէնը։

ԵԼՄՏԱՅՈՅՑԻ ՅՈՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին նախագահութեամբ կազմուած ելմտացոյցի յանձնաժողովն իւր խորհրդակցութիւններն աւարտած և իւր որոշումը պարունակող տեղեկագիրը մատուցած է Վեհ։ Սուլթանին։

— —

ՏԻՊԱՐ ԱՐՏԵՐ

Վեհ։ Սուլթանն հրամայած է որ մայրաքաղաքիս և շրջակայից մէջ եւս տիպար-արտեր հաստատուին, ժողովրդեան ուսուցանելու համար երկրագործութիւնն ըստ նոր դրութեան։ Ն։ Վեհափառութիւն միանգամայն հրամայած է որ կայս։ անձնական Գանձուն սեպհական մէկ քանի դեսեարներ յատկանան այդ նպատակին։

— —

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ըստ տեղեկութեանց Հ-ԷԷ-Ռի Սըզերդի Կարգան գաւառակցի Լէնտօ օղլու Իպրահիմ, Մահու Լօմէր, Տավաղ, Օսման, Բուսալ, Մահու, Մէրչօ, Ալը և Մահու անուն աւազակները ձերբակալուեր ու հարցաքննութեան ենթարկուեր են։ Սոքա Տիարպէքիրի, Բաղէշի ու Բլտանի շրջակայքն յուզ կահարութիւն կ'ընէին։

Պ։ ՖՈՍԹԷՐ

Օսմ։ կայս։ Պանքայի նախորդ ընդհ։ տնօրէն Պ։ Ֆոսթէր այսօր կը մեկնի մայրաքաղաքէս Յանգլիա։ Պ։ Ֆոսթէր ուրբաթ աւուր Սէյտիրքի հանդէսին յետոյ կայս։ պալատ երթալով, իւր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց։

— —

ԱՐԳԻԼԵԱԼ ԼՐԱԳԻՐՔ

Ն-Ֆ-Ռի, Վէ-էր Թ-Ղլ-Ռ և Էյ։ Տը Բ-Է լրագրաց ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեցաւ։

— —

ԿԱՐԻՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հ-ԷԷ-Ռ կ'իմանայ թէ Կարնոյ մէջ տեսակ մը հիւանդութիւն ծագած և ինչ տեսակ բլլալը որոշուած չէ, որովհետեւ տեղացիք բժիշկներու վարձքը վճարել չուզելով, բժիշկ բերել չեն տար և այսպէս կարելի չէ եղած որոշ տեղեկութիւն մը առնուլ։ Կուսակալութիւն հրահանգ ուղղած է ամեն կողմ՝ տեղեկագրել թէ որչափ հիւանդներ կը գտնուին, որպէս զի հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուելով, արգիլուի հիւանդութեան ճարակումը։

— —

ՈՁԽԱՐԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Երկաթուղիով Բուսլիկ բերուած ոչխարաց մէջ ծաղկի հիւանդութիւն երեւան ելած ըլլալով, երկու շաբաթէ ի վեր Մագրիպիւղի մէջ չղթայ մը հաստատուած է, ուր առաջնորդապահական վարչութեան կողմէ յատկացեալ պաշտօնեայք քննութեան կ'ենթարկեն բերուած ոչխարները։

— —

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Գարատաղի իշխանն երրորդ կարգի Տ-Ռ-ը պատուանշան նուիրած է Վոլցէտրինի գայմագամ Շէրիֆ էֆէնտիի և Գուլշինի գայմագամ Հաֆիզ Ալի էֆէնտիի, որք իրենց քննիչ նաբէճի գտնուած էին։ Կայս։ Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանաց գործածութիւնը։

—Շուէյտ-Նորվեկիոյ թագաւորը Վ-ղ պատուանշանի ասպետութեան ատիճանը նուիրած է կայս։ Թիկնապահ Մազհար պէյի, որդի վախճանեալ Սէրտարը Էքրէմ Օսմէր փաշայի։

ԻՄԹԻԵԱԶԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

Վեհ։ Սուլթան Իմթիեազ պատուանշանի շքագրամը նուիրած է կայս։ պալատան Խատէմէներու Միրլիվա Հաճի Մէհմէտ փաշայի։

ԵԱՆԵԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եանեայէ կը գրեն առ Թ-ԷԷ թէ նահանգին իսլամք ու քրիստոնեայք, իմանալով Աթէնքի մէջ ելած զրոյց մը թէ հելլենացի աւազակաց խումբ մը սահմանագլխոյն վրայ պիտի ապատակէ և անդ բնակող մէկ քանի քրիստոնեայք անտարբեր աչօք պիտի նային այդ ասպատակութեանց, տեղական կառավարութեան դիմած և իրենց հաւատարմութիւնն յայտնելով, ըսած են թէ պիտի դիմադրեն այդ տեսակ չարագործութեանց։ Պէրաթի, Օլոնիայի, Թէրէտէլէնի և այլ մէկ քանի գաւառակաց իսլամ բնակիչք եւս յայտնելով իրենց հաւատարմութիւնն, յայտարարած են թէ պատրաստ են իրենց հայրենասիրութեան ապացոյցը տալ, երբ որ պէտք ըլլայ։

ՀՐԴԵՀՔ

Երէկ առաւօտ Թաթավլայի մէջ հրդեհ ծագելով, երեք փայտաշէն տուներ այրեցան կիսովին։

—Այս գիշեր եւս, առաւօտեան դէմ, ի Դալաթիա, Խավեար խանի կից փողոցին մէջ, դրան դէմի ճաշարանն այրեցաւ։ Հրկիզեալ ճաշարանն Ապուտ էֆ։ անուն անձին կը պատկանէր և ապահովագրեալ էր։

Սիրքէճիի և շրջակայից մէջ գտնուած գետիններու ու տուներու արժէքն օր օրի բարձրանալու վրայ է։ Եգիպտացի Բրէնս Հալիմ փաշա այդ կողմերը մէկ քանի տուներ ու գետիններ գնած է որոց վրայի մասոյ հոյակապ շէնք մը շինել պիտի տայ։

—Լ։ Հերբէրտ սխալ կը գտնէ թուրք լրագրաց այն տեղեկութիւնը, թէ Իպիրի քարափունք կայս։ անձնական Գանձուն նախարարութեան փոխանցուեր են և թէ այս առթիւ 150 000 ոսկւոյ գումար մը վճարուած է Պ։ Տիւսոյի։ Ո՛չ այսպիսի վճարում մը եղած է ո՛չ ալ քարափանց փոխանցումը կատարուած է տակաւին։ Իրերը նոյն վիճակին մէջ կը մնան յոր կը գտնուէին երեք ամիս առաջ։

—Կրէտէի կուսակալին կողմէ կղզւոյն իշխանութեանց ուղղեալ շրջաբերական մը կը ծանուցանէ թէ ընդհանուր ժողովոյ անդամոց ընտրութիւնք պիտի կատարուին ապրիլ 16|28, երկուշաբթի օրը։ Իւրաքանչիւր գիւղախումբ հինգ երեսփոխան պիտի ընտրէ։ Ընտրութիւնք պիտի տեւեն տասն օր։

—Հալէպի նախորդ կուսակալ Հասան փաշա և Ամասիոյ նախորդ կառավարիչ Մահմուտ փաշա շաբաթ օրը մայրաքաղաքս ժամանեցին։

—Բարբերդի կուսակալ Նուսուհի պէյ շաբաթ օրն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ Սամսոնի ճամբով։ Կուսակալին կ'ընկերանար Նահանգին տէֆթէրտար Պէհա պէյ։

—Վեհ։ Սուլթանին հրամանաւ Միրախորի, Այաս Ազայի և այլ տեղերու քէօշկերն, որք ճարտարապետական մէկ մէկ գեղակերտներ են, պիտի նորոգուին։

—Բաղաքապետութեան պաշտօնեայք ամսոյս 8ին ու 10ին գրաւած են 206 օխա պակաս կշռող հաց, որք տրուած են կանանց հիւանդանոցին և ազքատաց։

—Երէկ գիշեր Սկիւտար Քիւչիք Զամլըճայի մէջ ջուրի վարձակալի պաշտօնէից յատուկ տաղաւարն երեք զինեալ մարդեր մտան և պաշտօնէից վրայ յարձակելով, կողոպտեցին գտնուած դրամներն ու գոյքերն և խոյս տուին։ Ոստիկանութեան պաշտօնեայք խմանալով, խուզարկութեանց սկսան։

—Ամասյա 8ին հինգշաբթի գիշերը Քամթամունիի Համիտիյէ գաւառակին կառավարական պաշտօնատան վարի յարկէն հրդեհ ծագելով, այդ շէնքն այրեր է ինչպէս նաև դէմը գտնուած քսան երեսուն չափ խանութներ։ պաշտօնատան տոմարներու ու գրութեանց մեծ մասն ազատուեր են։ Պոլսի կառավարիչն յատուկ պաշտօնեայներ ղրկած է արկածի վայրը՝ քննութեանց ձեռնարկելու համար։

—Բերայի պատժական ատեանը նախընթաց օր զբաղեցաւ Մարիանկօ անուն կնոջ դատով։ Այս կին ի Պէյօղլուքէրէ Հանըմեան Անտոն էֆէնտիի 9000 ոսկի աւելի արժող կալուածները խաբեբայութեամբ իր վրայ գործուցած էր իւր աղջիկը Անտոն էֆէնտիի տալու պատրուակաւ։ Անտոն էֆէնտիի փաստաբանը բողոքեց հարցաքննիչ դատաւորաց այն որոշման դէմ, որով այդ կնոջ աղջկան նըկատմամբ որոշած էին թէ դատաստանի տեղի չկայ և միանգամայն յարեց թէ Անտոն էֆէնտիի մահեան պատճառ եղած էին։ Դատարանը նկատելով որ այդ երկու կէտերը միմեանց հետ առնչութիւն ունին, որոշեց թուղթերն յանձնել Սմբատեանիչ տեսնելու։

—Պաղտատէն կը գրեն թէ վերջերս յորդառատ անձրեւներ տեղացեր են թէ

ԱՂԲԱՏԱՒԷՐ ԸՆԿ. ԳՈՒՄ. ԳԱԲՈՒԻ ԶՈՐԻՑ ԹԱՂԻՑ

Տեօրէն Խորհուրդս կուգայ հրապարակաւ հաղորդել իւր գործառնութիւնք սոյն վերջին եռամսեայ.

Ընկերութիւնս անցեալ 1889 դեկտ. 1 թուականէ մինչ 1890 մարտ 4 դարմանած է 177 հիւանդներ որոցմէ 127ն ապաքինեալ, կը դադարեալ այլեալ պատճառներով 6ը մեռեալ 2ը հիւանդանոց փոխադրեալ և 38ը կը դարմանուին ցարդ Ընկ. խնամոց ներքև։ Սոյն ժամանակամիջոցի մէջ հիւանդաց տրուած է 344 օխայ 100 տրամ կաթ, 201 օխայ 100 տրամ միս և 1240 օխայ ածուխ։

Ուրախ է Խորհուրդս որ մեծարգոյ Թաղեցւոց և Ազգայնոց միջոցաւ կարող եղած է մխիթարել և փրկել մահուան անողոք ճիրաններէն խել մը թշուառ արարածներ որոց միայ յոյսն և ապաւէնն եղած է Ընկերութիւնս։

Այս առթիւ Խորհուրդս կը փութայ իւր ջերմ շնորհակալիքն յայտնել Պատ. Թաղեցւոց և Ազգայնոց իւրեանց առատաձեռն նպաստից համար և կը յուսայ որ բաժանորդներէ դուրս բարեսէր Ազգայինք ևս իւրեանց նպաստներով կը քաջալերեն Ընկերութիւնս իւր բարենպատակ ձեռնարկի մէջ։

Շնորհակալութիւն նաև Ընկս. օժանդակ Մասնախմբի Մեծ. անդամց որք իւրեանց հանգիստն ու զբօսանքը զոհելով, Ընկերութեանս գանձանակը կը շըրջեցնեն և առով մեծապէս կը նպաստեն Ընկս. բարգաւաճման և զարգացման։

Ի Դիմաց Տեօրէն Խորհրդոյ Ազգ. Ընկ.
ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԲՀՆԵՑ. ՁԻԶՄԷՃԵԱՆ
Ա. Կ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐԵԱՆ
9 մարտ 1890

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՄՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Փարիզ, 22 մարտ

Մերակոյտին մէջ, Նախագահ Պ. Լբռուայէ կարդաց Պ. Նաքէի մէկ նամակն, որով Մերակոյտի անդամակցութենէն կը հրաժարի, Երեսփ. Ժողովոյն անդամակցելու համար։

Լոնտոն, 22 մարտ

Լորտերու Ժողովոյն մէջ, Սալզպըրի Մարքիզն որոշում մը առաջարկեց, որով այս Ժողով ևս, Երեսփ. Ժողովոյն պէս, դոհութեամբ կ'ընդունի Փառնէլեան Դատական Ցանձնաժողովոյն Տեղեկագիրն և իւր առենադրութեանց մէջ կ'արձանագրէ զայն։ Այս առթիւ արտասանած ճառին մէջ, Լորտ Սալզպըրի բողոքեց Կլատսթոնեանց և Փառնէլեանց հռչակած այն նոր վարդապետութեան դէմ որով իբր թէ Ներելի են եղեր քաղաքական նպատակաւ գործուած ոճիրք։ Նախարարապետն յարեց թէ այս Տեղեկագիր պարտ կը դնէ Անգլիոյ վրայ՝ թող չտալ որ հաւատարիմ և օրինապահ Իռլանդացիք եղեռնական դաւադրութեանց զոհ երթան։

Վիեննա, 22 մարտ

Ֆրէդրէնզլոբ և Նոյէ Ֆրոյէ Փրէսէ կ'ըսեն թէ Վիլհէլմ Կայսեր նամակն առ Պիզմարք իշխան և Զօր. Քափրիվիի անուանումը ցոյց կուտան թէ Պիզմարք իշխանի հրաժարէն ետքն ալ Գերմանիա պիտի շարունակէ հետեւիլ խաղաղասէր քաղաքականութեան մը, հիմնեալ երից Տէրութեանց նիզակակցութեան վրայ։ Ֆրէդրէնզլոբ կը յարէ թէ այս նիզակակցութիւն մէկ մարդէ կախում չունի, այլ հասարակային շահուց վրայ հիմնեալ է։

Ակրամ (Խրուաթիա), 22

Պառն Նիքոլից պատուիրակ պիտի կարգուի սերպական եկեղեցական համաժողովոյն։

Պերլին, 22

Կը հաստատեն թէ գործաւորական Դեսպանախորհրդոյ անդամք համաձայն են միօրինակ կանոնադրութեան ենթարկելու և ընդհանրացնելու գործարաններու համար կառավարական քննիչ տեսուչներու հաստատութիւնը։

Փարիզ, 22 մարտ

Օրլէանու դուքսն ի մօտոյ պիտի արձակուի բանտէն։

Բեդերսպուրկ, 22 մարտ

Վէրէֆքին Քափրիվի զօրավարին Գերմանիոյ նախարարապետ անուանումն եւրոպեան աշխարհավարութեան համար մտահոգութեան և անստուգութեան պատճառ մը կը նկատէ։ Իսկ Նովոյէ կը յայտարարէ թէ այս անուանում ապացոյց է Վիլհէլմ Կայսեր խաղաղասէր տրամադրութեանց։

Պերլին, 27 մարտ

Պիզմարք իշխան հացկերոյթ մը տուաւ, որուն ներկայ էին նախարարապետ զօրավար Քափրիվի, Բրուսիոյ բոլոր նախարարք և Կայսրութեան բոլոր մեծ պաշտօնատանց պետերը։

—Կայզէրի իշխանն, իւր որդւոյն ծնունդ իշխանին հետ, ատ հասաւ և կայսրանին մէջ ընդունուեցաւ Վիլհէլմ կայսրէն և Ֆրետերիք կայսրուհիէն։ Կայսերական պալատն մէջ ի պատիւ իշխանին տրուած հացկերոյթի միջոցին, կայսրը բաժակառաջարկեց իւր հիւրին կենաց, ըսելով. «Մեծապոյն ուրախութեամբ կը տեսնենք անգլիական բանակին ներկայացուցիչը բրուսիական Պլիւխէր զօրագնդին համազգեստով, (Կայզէրի իշխանը Պլիւխէր իշխանին անուն կրող հիւսարներու զօրագնդին պետն է,) այն Պլիւխէրի որ պատերազմի դաշտին վրայ Վէլինկդընի դէմ հետ գերմանական արիւնը խառնեց անգլիական արեան։ Բաժակ կը պարպեմ ի շարունակութիւն բարւոք յարաբերութեանց՝ իմ մեծ մօրս և հօրս երկրին կառավարութեան հետ։ կը յուսամ որ անգլիական նաւատորմն և գերմանական նաւատորմը պիտի շարունակեն միացած մնալ վասն պահպանութեան Եւրոպիոյ խաղաղութեան։» Կայզէրի իշխանը պատասխանելով շնորհակալ եղաւ Կայսեր՝ իր լաւ ընդունելութեան համար և յոյս յայտնեց որ Կայսրն ընդհուպ պիտի այցելէ Անգլիա։ Ի վերջոյ բաժակ առաջարկեց Կայսեր և գերման կայսրութեան բարեկեցութեան։

—Պրէմէր Բէտրէյ Նէրէյեռն կ'ըսէ թէ Պիզմարք իշխանին հրաժարման առթիւ, Բրուսիոյ բոլոր նախարարք ևս իրենց հրաժարականները ժամուցեր են Կայսեր, որ չէ ընդուներ զայնս։

Բեդրսպուրկ, 22 մարտ

Վիեննայի ռուսական դեսպան Լոպանով իշխանը յառաջիկայ շաբթու իր պաշտօնատեղին պիտի վերադառնայ։ Բեդրսպուրկի ֆրանսական դեսպան Պ. տը Լապուլէ ատ կ'սպասուի քսան օրէն։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Քեթերսպուրկ, 23 մարտ

Ժառանգ տը Սէն-Փէթէրսպուրկ ևս, Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարարութեանը պաշտօնաթերթը, կը կարծէ թէ Պիզմարք իշխանի հրաժարումն ո՛և է փոփոխութիւն չպիտի պատճառէ Գերմանիոյ արտաքին աշխարհավարութեան մէջ։ Ժառանգը կը յիշէ Վիլհէլմ Կայսեր յայտարարութիւնները թէ իւր աշխարհավարութիւն խաղաղասէր աշխարհավարութիւն մ'է։

Պերլին, 23 մարտ

Կաթոլիկ կուսակցապետ Պ. Վինտհորսթի և Պիզմարք իշխանի միջեւ տեղի ունեցած տեսակցութիւնը վերջին ընտրութիւններէն ետքը՝ նախարարապետին հրաժարման պատճառներէն մին նկատուած և զանազան զրոյցներ յարուցած լինելով, Նոյա Տեյչ Ալկեմայնէ Զայտունգ Պիզմարքեան թերթը կը հերքէ այն զրոյց թէ այս տեսակցութեան մէջ կէնֆէրու հակարբուսական իշխանութեան պահեստի գումարը բանակցութեան նիւթ եղեր է։ Նոյա Տեյչէ կը յարէ թէ «Պ. Վինտհորսթի այցելութիւնն առ Պիզմարք իշխան այս հրաժարականի տագնապին մէջ դեր մը կատարած է սա տեսութեամբ միայն թէ Պիզմարք իշխան ելսվոխանաց հետ իւր յարաբերութեանց մասին ո՛և է մէկու համար տալու պարտաւորութիւն չէր ընդուներ։» Ի վերջոյ, Պիզմարքեան թերթը կը յայտարարէ թէ ո՛չ Կայսրն ո՛չ ալ գերմանական Դաշնակցութեան ուրիշ վեհապետք և իշխանք ձեռնարկներ չեն ըրած որպէս զի Պիզմարք իշխան շարունակէ վարել Կայսրութեան արտաքին գործերն։ (Այս վերջին յայտարարութիւն Նոյա Տեյչի շատ ուշադրաւ է, եթէ հեռագիրը սխալ չի պարունակեր։)

Պերլին, 23 մարտ

Փէթրէյ Նէրէյեռն կը ծանուցանէ թէ գործաւորական Դեսպանախորհրդոյ աշխատութիւնք կը շարունակեն այնպիսի կերպիւ որ մարտ 29ին փակի Դեսպանախորհուրդը։

Նէյէռա Զայտուն կ'ըսէ թէ Տէրութեանց պատուիրակք ջերմ գոհունակութիւն կը յայտնեն հաշտարար ոգւոյն համար որով Գերմանիա կը վարէ Դեսպանախորհրդոյ աշխատութիւնները։ Ո՛և է անհամաձայնութիւն չպատահեցաւ ցայս վայր։

Վիեննա, 23 մարտ

Բուդապէշ Գոլոս-Բատեանի կ'իմանայ Պերլինէ, ստոյգ աղբիւրէ, թէ կայսեր և զօրաբանակաց պետերուն միջեւ կատարուած վերջին խորհրդակցութեան միջոցին, խնդիր եղած չէ պատերազմական եւմուտցոյցը զեղչելու, այլ որոշելու թէ բանակին համար առ նուազն ո՞րչափ վարկ անհրաժեշտ է՝ նոր երեսփոխանաց Ժողովէն խնդրելու համար։

Բարիզ, 23 մարտ

Նախարարաց Խորհուրդը քննեց ֆրանսութիւնք դաշնագրին խնդիրն, ի նախապատրաստութիւն Ծանուցեալ հարցապնդման։ Նախարարը պիտի պատասխանէ թէ առեւտրական դաշնագրաց պայմանաժամուն լրման ատեն, Խորհրդարանը գործելու կատարեալ ազատութիւն պիտի ունենայ։ ցոյց պիտի տայ որ Ֆրանսայի համար ո՞րչափ անպատեհ է այժմէն իսկ զրկուիլ 1802ի դաշնագրոյն օգուտէն։

—Պերլինի Գործաւորական դեսպանախորհրդին ֆրանսացի պատուիրակներն արտաքին գործոց նախարարին զրկեցին հեռագիր մը, որ կը հաստատէ իրենց միջեւ տիրող կատարեալ համաձայնութիւնը։ Ֆրանսացի պատուիրակներէն մին, Պ. Տրլաֆէ, ոչ մէկ պաշտօնական հանդիսի կը մասնակցի ընտանեկան սուգի մը պատճառաւ։

—Պ. Սիֆիլլէր Երեսփոխանաց Ժողովոյ դեր-նախագահ ընտրուեցաւ փոխանակ Պ. Տըվէլի, որ նախարար անուանուած է. աջակողման ընտրելին էր Պ. Ամակ։

—Լրագիրք ոմանք կը հաւաստեն թէ բոլոր պահապան զօրքերը չարժման մէջ դնելու փորձեր տեղի պիտի ունենան։ փորձերը պիտի սկսին Ռէնսէն, Շալոնէն և Նանսիէն։

Սոֆիա, 23 մարտ

Սոֆիոյ կ'ըսէ թէ Բանիցայի դատին մէջ երեւան ելած նոր յայտնութեանց պատճառաւ, որք ևս աւելի կը ծանրացնեն ամբաստանելոյն և Ռուսաց յանցանքը, քննութիւնը քանի մը օր ևս պիտի շարունակուի։

Պերլին, 23 մարտ

Հէրտրէյէր Նէրէյեռն կը ծանուցանէ թէ Հէրպէրդ Պիզմարք կոմսին յաջորդին անուանումը դժուարութեանց կը հանդիպի։ Կ. Պոլսոյ դեսպան Պ. Բատովիձ մերժեր է առաջարկը և ուրիշ դիւանագէտք չատ յօժարութիւն ցոյց չեն տար զայն ընդունելու։

Պելկրատ, 23 մարտ

Երեսփոխանաց Ժողովը քուէարկեց ծխախոտի մենաւաճառին օրինական ծրագիրը։ Նմանապէս ընդունեց Անգլիոյ հետ կնքուած առեւտրական դաշնագիրն և Զուրբրիայի ու Թէմնիցայի ածխահանքերուն միջեւ երկաթուղի մը շինելու ծրագիրը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 12 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԴՐՈՅ

3 ամիս Լոնդրայի վրայ (Պանքայի)		110
3 » » » (վէճարկեն)		109 5/8
3 » Բարիզի » (պանքայի)		22 90
3 » » » (վէճարկեն)		22 97 1/2

Օսմանեան Բոնսոլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մէյտ. Ա. Ոսկի		19 37 1/2
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	19 37
Բերայի մէջ	»	19 38
Առաւօտուն բացուելուս	»	19 37 1/2
կէս օրին	»	19 36

ԻՍԹԱԽԳՐԱԶԷ ՏԱՆԻԼԻ

Երէկ երեկոյ		51 30
Այս առաւօտ		51 38
կէս օր		51 15

ԸՆԹԱՑՔ ԱԲԱԼԷԹԼԻՈՅ

Փոխառութիւն	A Սերի	40 1/4
»	B. »	24 1/8
»	C. »	20 4

ԲԱՀԱՆԵՍՈՒՄՈՒԹ

Սովրէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լ.	4 28
Քրեսի ժէնէրալ	Օսմ. »	8 30
Պանք տը Ֆրանս	» »	7 15
Ոսա. Շանժ է վիլէօր	» »	4 32
Թրամուէյ	» »	478
Բուտիլէ երկաթուղի	Ֆր.	71 25
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	— —
Բանքնոթուզի Լավրիսսի	Գ. Կ.	119

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 ֆրանկոց	»	87 27
Անգլիական ոսկի	»	110 18
Իմպէրիալ	»	90 20
Ռիմիմց	»	51 15
Բուպլի թղթադրամ	»	8 34
» արծաթ	»	77
Մէտ. արծաթ. (տարբ.)	»	108 10
Վենցոց	»	103 10
Հինգոց	»	103 10
Մէթալիք	»	101
Թաֆքէ	»	9 10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 22 Մարտ, ժամ 3 վայր 35 երեկոյ

Ֆրանսական Լիանթ 3 %	87 65
» » 4 1/2 %	105 80
Օսմանեան գոնսոլիտէ Սերի Դ.	18 02 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	71 50
» Բէժիի բաժնեթուղթ	— —
Պանք Օթոման	537 25
Դրէտի Լիոնէ	716 25
Իտալական Լիանթ 5 %	91 95
Հելլենական 5 %	457
Բրիօրիթէ թիւրք	485
Եգիպտական միացեալ	476 50
Պանք տը Բարի	781 25
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	428 12 1/2
Սուէզիի ջրանցք	2305
Սպանիական արտաքին	73 1/8
Զէր Լանդրայի վրայ	25 24

Լոնտոն, 22 Մարտ, ժամ 6 վայր — երեկոյ

Անգլ. գոնսոլիտ		97 7/16
Օսմ. » Սերի Դ.		17 13/16
» » » Ա		40 1/4
» » » Բ.		24 3/16
» » » Գ.		18
Փոխառութիւն 1877		102 1/4
Պանք Օթոման		11 3/8
Եգիպտական միացեալ (ինդիֆիյէ)		94 1/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)		105 1/8
Ցարտ Ռուսիէ		84 1/8
Ցօմանիյալ (փոխառ. Բոչիլը)		104
Հելլենական 5 %		89 7/8
Մոնտէալ »		74 3/4
Ռուսական 1889		93 3/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		25 24 1/2

ՌԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 22 Մարտ, ժ. — վ. — երեկոյ

Ֆրանսական Լիանթ 3 %	87 73
Օսմանեան գոնսոլիտէ Դ.	18 05
Օսմանեան երկաթուղի	71 37 1/2
Եգիպտական միացեալ	476 56 1/4

Վիեննա, 22 Մարտ, ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	34 50
» Բէժիի բաժնեթուղթ	107 50
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	119 90

Պերլին, 22 Մարտ, ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
Բուպլի թղթադրամ	23
Օսմանեան երկաթուղի	78 40
Օսմանեան գոնսոլիտէ Սերի Դ.	18

ԼԱ ՆԻՒԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Ընկերութեան գրասենեակները փոխադրուած են ի Մաքրի խան, թիւ 2, Վոյվոտա, Ղալաթիա (Լորանտօ խանին քով)։

Ամեն տեղեկութեանց համար դիմել առ գործակալ Պ. Ժ. Ժ. Գասդէլի 235 5—12

ՄՈՒՍԱ ՊԷՅԻ ԴԱՏԸ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐՅԱՒՔՆՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՐԱՒԱՆԱՊԵՏ ԱԼԻ ԱՂԱՅԻ

ԱՌԱՋԻ ՀԱՐՅԱՒՔՆԻՆ ԴԱՏԱՒՈՐԱՑ

Շարունակութիւն և վերջ տես թերթին

Այս պահանջման վրայ, Մանուկ, Յովսէփ, Ալօ կամ Ալիքսան և Զալօ կամ Ճիհանկիր կոչուելով հարցաքննութեան ենթարկուեցան և թէեւ յայտարարեցին թէ իրենք բնաւ սուտ վկայութիւն ըրած չեն և թէ պատմած են ինչ որ տեսած էին իրենց աչքերով, սակայն ինչպէս վերը մանրամասնօրէն յիշուեցաւ,

Նկատելով որ կարաւանապետ Ալի աղա, որ հոս իբրեւ անձնական դատախազ ներկայացած է, յայտարարած է թէ Մուսա պէյը չատոնց կը ճանչնայ, և եթէ այդ ապրանքները կողոպտողներու մէջ Մուսա պէյ ևս գտնուէր, Ալի աղա, արդէն ճանչնալով զնա, Բաղէշի մէջ իւր յետ երդման ըրած յայտարարութեանց պահուն, որք արձանագրուած են, հարկաւ պիտի ըսէր թէ իւր ապրանքները Մուսա պէյի կողմէ կողոպտուած են.

Նկատելով որ Ալի աղա, որ կը պարտէր իւր հոս բերած վկաներու և այդ դէպքի պահուն քովը գտնուած իւր սպասաւորաց յայտարարութիւններն արձանագրել տալով, հաստատել իւր ըսածներն, այդ դէպքի պատահելէն չաբաթ մը յետոյ իւր արձանագրեալ յայտարարութեամբ ըսած է թէ կողոպտողք անծանօթ չորս ձիաւորներ և 50—60 ի չափ հետիոտն մարդեր էին որոնց ո՞վ և ո՞ր-տեղացի ըլլալը չգիտեր և միայն ասոնց մէջէն Նուք գիւղացի Զէթոն ճանչցած է, թէ յետոյ անծանօթ մարդ մը իրեն ըսած է որ այդ ապրանքները Մուսա պէյ, Նորա ազգականներն ու մարդիկը կողոպտած են և թէ ոչ ոք տեսած է այդ աւարառութեան հեղինակներն և ոևէ ապացոյց չկայ.

Նկատելով որ՝ այն սպասաւորք միայն, որք կողոպտման պահուն կարաւանին հետ գտնուած են, կրնան խղճերն ապահովցնող վկայութիւն տալ ի մասին աւարառութեան կատարման և հեղինակաց, մինչդեռ Ալի աղա ի Բաղէշ ըրած յայտարարութեանց մէջ ադոնց գոյութիւնն ու անուններն իմաց տուած չէ. իսկ հոս ըսելով որ այդ սպասաւորք իրենց հայրենիքները կը գտնուին և ատ անդ սպասաւորութիւն կ'ընեն և չգիտեր թէ Մուսա պէյը կը ճանչնա՞ն թէ ոչ, իմաց տուած չէ թէ ո՞ր կը գտնուին.

Նկատելով որ Ալի աղայի բերած վկայները Մանուկ և Յովսէփ յայտարարած են թէ իրենք երբ Բաղէշէ երնելով իրենց գիւղը կը վերադառնային, տեսած են այդ դէպքը, թէ այդ դէպք պատահած է 1306 տարւոյ Բամազանի չորսին իրիկուան ժամ 12էն յետոյ.

Նկատելով որ նոյն տարուան Բամազանի չորսը կը համապատասխանէր ապրիլ ամսոյ 22ին և թէ արեւն այդ օրը կը ծագի 9.51 անցած.

Նկատելով որ Յովսէփ իւր երկրորդ հարցաքննութեանց մէջ ըսած է թէ այդ դէպքի տեղը Բաղէշէն 5 իսկ իրենց գիւղէն 8 ժամ հեռու է, Մանուկ իւր կողմէ ըսած է թէ այն օրն արեւու ծագումէն առաջ ճամբայ ելած են, իսկ Յովսէփ ժամ 2ին, և իւր երկրորդ անգամ ըրած յայտարարութեանց մէջ ըսած է թէ արեւը ծագած պահուն ճամբայ ելած են, արդ, իրենց ըսածներու համաձայն, պէտք էր որ առաւօտուն ժամ 4ին կամ 5ին հասնէին այդ դէպքի վայրն, որ 5 ժամ հեռաւորութիւն ունի և իրիկունը ժամ 9ին կամ 10ին իրենց գիւղը գտնուէին, հետեւաբար յարմար չէ դատուած որ իրիկունը ժամ 12էն յետոյ այդ դէպքի պատահած վայրը գտնուին.

Նկատելով որ երբ Մանուկ ըսաւ թէ այդ դէպք իրիկուան ժամ մէկին պատահած է իրենց հարցուեցաւ թէ այն ատեն մութ չէ՞ր, Մանուկ արեւ կար ըսաւ, որովհետեւ եթէ «այո՛» ըսէր, պիտի հարցուեր իրեն թէ մթութեան մէջ ի՞նչպէս ճանչցած էր կողոպտողները։ Երբ իրեն կրկին անգամ հարցուեցաւ իրիկուան ժամ մէկին արեւ կ'ըլլա՞ր, Մանուկ չուարեցաւ և վարանոտ դէմքով մը ըսաւ թէ տակաւին արեւ կար և չէր գիտեր թէ ժամ մէ՞կն էր, երկո՞ւքն էր ևայլն.

Նկատելով որ Մանուկ՝ Իպրահիմ պէյի կողմէ կատարուած նախնական հարցաքննութեանց պահուն ըսած է թէ ինք այդ դէպքի տեղէն քառորդ մը հեռուն գըտնուած ծառի մը տակ պառկելով, տեսած է այդ դէպքն և Յովսէփ ըսած է թէ պահուըտած է գերեզմանաքարի մը ետին, որուն հեռաւորութիւնը չկրնար որոշել եւ թէ այդ կողմերը ծառ չկայ, մինչդեռ հարցաքննիչ դատաւորաց առջեւ Մանուկ ըսած է թէ քարի մը ետեւ պահուըտած է և թէ այդ քար զիրար տեսնելու չափ հեռու է դէպքի վայրէն և յետոյ Մանուկ իւր երկրորդ յայտարարութեանց մէջ ըսած է թէ պահուըտած են փոսի մը մէջ, ուր մեծ ուռիներ կը գտնուին և վերջը լեզուն փոխելով ըսած է թէ այդ ծառեր ջուրին եզերքը կը գտնուէին և թէ իրենց գտնուած փոսին մէջ ծառ չկար և երկրորդ անգամ լեզուն փոխելով ըսած է թէ իրենց գտնուած տեղը մարդու բարձրութեամբ մացառներ կը գտնուին եւ թէ քիւրտերու եղած տեղն իրենց գտնուած փոսէն բարձր էր.

Նկատելով որ Յովսէփ՝ հակառակ Մանուկի ըսածներուն և հակառակ իւր այն յայտարարութեանց, որք արձանագրեալ են ի ներկայութեան Իպրահիմ պէյի, ըսած է թէ քիւրտերը ցած տեղ մը, իսկ իրենք աւելի բարձր և քարոտ ու մացառուտ տեղ մը մացառներու մէջ պահուըտած են, թէ հոն գերեզմանատուն չկայ և թէ գերեզմանատունն աւելի հեռուն է.

Նկատելով որ Մանուկ և Յովսէփ ըսած են թէ Բաղէշէն իրենց գիւղն երթալու համար թէեւ ուրիշ ճամբայ կայ, սակայն այդ դէպքը պատահած տեղէն՝ կէօլպէնկիրէ անցած են, այդ ճամբան աւելի կարճ ըլլալով.

Նկատելով որ Մանուկ նախ ըսած է թէ այդ դէպքէն անմիջապէս յետոյ Ալի աղայի հետ չէ տեսնուած, այլ չաբաթ մը յետոյ իւր կովը ծախելու համար Մուշ գնացած պահուն Ալի աղան տեսած եւ ըսած է թէ իւր ապրանաց կողոպտուիլը տեսած ըլլալով, պատրաստ է վկայելու երբ որ ուզէ, և թէ Ալի աղա մէկ քանի օր յետոյ իրենց գիւղն երթալով, գիրենք Պոլիս բերած է, երկրորդ անգամ ըսած է թէ այդ դէպքէն տասն հինգ օր յետոյ Մուշ գնացած է.

Նկատելով որ, Յովսէփ ըսած է թէ քիւրտերը կարաւանը կողոպտելէ ու մեկնելէ յետոյ, երբ իրենք գիւղերնին կը վերադառնային, Ալի աղա իրենց մօտեցեր և հարցուցեր թէ տեսա՞ծ են իւր կողոպտուիլն և իրենք ալ հաստատական պատասխան տուեր են՝ յարելով որ վախցեր են և չեն կրցեր մօտենալ և Յովսէփ իւր անունն ու գիւղին անունն իմաց տուեր է և թէ ժամանակ մը ետքը Ալի աղա իրենց գիւղն երթալով զիրքը (Յովսէփը) գտեր ու առաջարկեր է իրեն Պոլիս գալ և յայնժամ Ալի աղայի հետ Պոլիս եկեր, մինչեւ իւր երկրորդ անգամու յայտարարութեանց մէջ ըսած է թէ այդ դէպքը տեսնելէ յետոյ երբ իրենց գիւղը կը վերադառնային Ալի աղայի հանդիպեր են, որ իրենց հարցուցեր է թէ տեսա՞ծ են իւր կողոպտուիլն եւ իրենք հաստատական պատասխան տուեր են, թէ Ալի աղա իրենց անունն ու գիւղին անունը հարցուցեր և այդ դէպքէն մէկ ու կէս ամիս յետոյ իրենց գիւղն երթալով, ըսեր է. «Մուսա պէյի դատախազներն ու վկայները Պոլիս կը կոչեն, դուք ալ եկէք ու իմ գործիս համար վկայեցէ՛ք». եւ թէ իրենք ալ Պոլիս եկեր են.

Նկատելով որ, Յովսէփ այդ կերպով միմեանց հակառակող և հակասական յայտարարութիւններ ըրած է և Ալի աղա ըսած ըլլալով որ, Յովսէփի տեսած ըլլալը Մշոյ մէջ Մանուկէն իմացած էր, որով Յովսէփի ու Ալի աղայի յայտարարութիւնք եւս միմեանց կը հակառակին, ինչպէս նաև Ալի աղայի ու Մանուկի յայտարարութիւնք եւս կը հակառակին Յովսէփի ըսածներուն.

Նկատելով որ, միւս երկու վկայք Ալօ կամ Ալիքսան և Զանքօ կամ Ճիհանկիր յայտարարած են թէ Բամազան չորսին երբ իրենց գիւղէն ճամբայ ելած էին Զուքուր գիւղն երթալու, Լոհոր ջուրին մօտ տեսած են Մուսա պէյի, Իսմէր պէյի, Ճէվարիր պէյի ու Զալօ Մուրատի և յիսունի չափ հետիոտն մարդոց կողմէ կարաւանի կողոպտուիլն և Ալօ կամ Ալիքսան ըսած է թէ արեւը մարը մտած պահուն հաց առնու համար եւ յետոյ լեզուն փոխելով ըսած է թէ ցորեն առնու համար իրենց գիւղէն ճամբայ ելած են Զուքուր գիւղն երթալու համար, թէ այդ դէպքը տեսնելէ յետոյ Զուքուր չերթալով վերադարձած են, թէ անկից յետոյ արմոիք առնելու համար Զուքուր գիւղը գնացած չեն, թէ կարաւանապետ Ալի աղա, Պոլիս եկած պահուն, իրենց գիւղն հանդիպեր եւ մէկ քանի հոգի նորա մօտ հաւաքուելով իրենք ըսեր են թէ տեսած են Ալի աղայի կողոպտուիլն եւ պատրաստ են վկայելու եւ թէ Ալի աղա իրենց ճամբու ծախքը հոգացեր եւ միասին Պոլիս եկեր են.

Նկատելով որ, Ճիհանկիր ըսած է թէ կորեկ առնու համար ցորեկին միջօրէէն յետոյ ճամբայ ելած են իրենց գիւղէն և Զուքուր գիւղէն վերադառնալու ատեն մութ ժամանակ տեսած են այդ դէպքը, եւ անմիջապէս յետոյ լեզուն փոխելով ըսած է թէ Զուքուր չգացած ժամ 12ի միջոցները տեսած է կարաւանի կողոպտուիլն, թէ իրենք այդ դէպքի տեղէն քսան քայլ հեռուն ցորենի արտի մը մէջ պահուըտած են, թէ այդ դէպքին վրայ չհամարձակելով Զուքուր գիւղն երթալ, իրենց գիւղը վերադարձած են, թէ անկից յետոյ ցորեն գնելու համար այլ ևս գնացած չեն այդ գիւղը, թէ երկու ամիս յետոյ Ալի աղա զինուորաց հետ իրենց գիւղն երթալով, երբ զինուորաց կը մտենան՝ անոնց գալուն պատճառն իմանալու, Ալի աղան կը ճանչնան և կ'ըսեն թէ դէպքը տեսած ըլլալով, պատրաստ են վկայելու եւ թէ Ալի աղա կը խոստանայ հոգալ իրենց ճամբու ծախքն, որով անոր հետ Պոլիս կուգան.

Նկատելով որ, երբ Ճիհանկիրի հարցուեցաւ թէ քանի որ Լոհորի ջուրն, ուր դէպքը պատահած է, Զուքուր գիւղին մէջ կը գտնուի և քանի որ միջօրէէն յետոյ ճամբայ ելած են, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ մինչեւ որ Լոհոր ջուրը կ'երթան իրիկուն կ'ըլլայ, պատասխանեց թէ, թէեւ միջօրէէն յետոյ ըսած էր, սակայն միջօրէէն յետոյ բաւական ատեն անցած և այս տեղի ժամ 11ին պէս էր. նոյնպէս երբ իրեն հարցուեցաւ թէ Ալօ՝ «արեւը մարը մտնելէն յետոյ գիւղէն ճամբայ ելանք» ըսած է, պատասխանեց թէ թէեւ միջօրէէն յետոյ ըսած է սակայն իրիկուան մօտ էր.

Նկատելով որ, այս կերպիւ հակասութիւն մը կայ Ալօի ու Ճիհանկիրի յայտարարութեանց միջեւ, մանաւանդ որ անկարելի է արեւը մարը մտած պահուն իրենց գիւղէն ելնելով, այդ դէպքի վայրը հասնիլ, երեք ժամու չափ ճամբայ կընելով և կամ, ըստ յայտարարութեան Ճիհանկիրի, մէկ ժամէն երթալով.

Նկատելով որ, Ալօ և Ճիհանկիր, մինչդեռ արմոիք առնելու համար իրենց գիւղէն ճամբայ ելած են դէպի Զուքուր և այդտեղը ժամանած են, այդ դէպքը տեսնելէ յետոյ գիւղը վերադարձած են առանց արմոիք առնելու, իբրեւ թէ այդ դէպքը դիտելու համար միայն գնացած ըլլային, պարագայ մը որ զարմանալի կը թուի.

Նկատելով որ, յետոյ երբ հասկցուեցաւ թէ Զուքուր ոչ թէ գիւղ մը այլ գիւղախումբ մըն է և երկրորդ հարցաքննութեան պահուն երբ իրենց հարցուեցաւ թէ Զուքուրը գիւղ չէ այլ գիւղախումբ մըն է և թէ իրենք այդ գիւղախումբին ո՞ր գիւղը պիտի երթային արմոիք առնելու համար, Ալիքսան պատասխանեց թէ Զուքուր՝ գաւառակ է ու չորս կողմը երեսունի չափ գիւղեր կան և թէ իրենք ո՞ր գիւղին մէջ որ գտնէին, անկից պիտի առնէին, կրկին անգամ երբ հարցուեցաւ թէ ո՞ր գիւղը պիտի երթային, զի անկարելի է մէկ գիշերուան մէջ երեսուն գիւղ պտտիլ, պատասխանեց թէ իր գիւղացիք Միւժկեան գիւղէն կ'առնուն և թէ ինք ալ այն գիւղէն պիտի առնուր.

Նկատելով որ, Ճիհանկիր ևս պատասխանեց թէ Պարոնչէն, Մուշահասան եւ կամ ուրիշ գիւղ մը պիտի առնուէին արմոիքն և երբ իրեն հարցուեցաւ իրենք ո՞ւրկից առնու որոշած էին, պատասխանեց թէ ո՛ւր որ ցորեն գտնէին, անկից պիտի առնուին.

Նկատելով որ, այսպէս չեն կրցած իրենց երթալիք տեղն որոշել և հակասական խօսքեր ըրած են.

Նկատելով որ, երկրորդ հարցաքննութեան պահուն Ալիքսան ըսած է թէ Զուքուր գիւղախումբն երթալու համար արեւու մարը մտնելէն երկու ժամ առաջ ճամբայ ելած են, որով ջանացած է իւր առաջին անգամ ըսածն ուղղել եւ Ճիհանկիր ևս ջանացած է իւ

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » » 12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՐԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ Համայն Թուրքիոյ

11

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Յօռկիատիս խան.

ԾԱՆՕԹ.—Տեառք Ներսէսեան Հայր և Որդի, Ընկերութեանցս Պոլսոյ դրամատեարք, լիակատար ՎԱՐԿ ու ՀՐԱՀԱՆԳ ընդունած են վճարելու անմիջապէս այն ամէն ֆլաս, որոյ հաշիւը հաստատուած է և վաւերացեալ Ընդհ. Գործակալութենէն։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼԷՐԱՍԲԷՐԻ

Նէֆֆը Սէլանիկէ վէ ՄիւշԷմիլաթը օլան մէվգիաթ պուլունան ասաքիրի Շահանէ իշին պին իւչ եիւզ պլթը սէնէսի մարտնան յուպամբ նիհայէթինէ գատար մահայինճէ մէվ գրյի միանգամայնէ պուլունան վէ էվվէլճէ իլան օլունուզու իւզրէ ֆիեամթը մուհարբէրէլերի իլէ թալիպ լերի էօհտէսինէ պուլունան երզագը միԷթենէվիա վէ սայիրէնին պուրաձա իթասընա թալիպ օլանլարին թարիխը իլանտէն իթիպարէն պիր հաֆիթայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տարիէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

8 մարտ 1890 371
Նօ. 10 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼԷՐԱՍԲԷՐԻ

Ասաքիրը չահանէ մուայէնաթը իչուն միւպայրա օլունաճագ եիւզ սէքսէն պին քիլը ճէտիա պուզտայ իլէ հայվանաթը միրիէ իչուն նէտի միլիոն իբի եիւզ պին գրյէ չարիրին մարտը բումինին օն տէօրտիւնճի չարչէնպիհ կիւնի գարարը վիրիլուպ իրթէսի կիւնի եիւզտէ պէշ թէնդիկի գապուլ օլունաճաղը ճիհէթլէ իթասընա թալիպ օլանլարը մագամ Սէրասքէրի լէվազիմաթ տարիէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

8 մարտ 1890 372
Նօ. 11 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼԷՐԱՍԲԷՐԻ

Լաճիվերտ Ինկիլիթերրա նէֆէր չուհասը եիրմի տէօրթ պին մէթրո, պէհէրի օն պէթը զուրուչա։

Բանթալօնկրդ գուրչունի չուհա իբի պին մէթրո, պէհէրի եիրմի սէքիզ պուչուդ զուրուչա։

Գրմրզը չուհա պին իբի եիւզ մէթրո, պէհէրի եիրմի տէօրթ պուչուդ զուրուչա։

Ցէօրտիւնճի օրտուի հիւմայուն թէրզիխանէսինէ միւպարեա օլունմագ իւզրէ միւնագասայա գօնուլան պարտամ մուրագգամ էշիա թալիպլերի էօհտէսինէ պուլունարզնան թէնզիլը ֆիյաթէ իթայա թալիպ օլանլարը ինչպէ թարիխանէն իթիպարէն պիր հաֆիթա նիհայէթինէ գատար պէհէր կիւն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տարիէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

8 մարտ 1890 373
Նօ. 12 3—3

ՓԻԻՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Որ- -Դ-Ը Երկ- -ԱՏ-Մ կը Բ-ԱՆԷ Լ-Ի-Ը-Ը-Ա Ա Ա-Ի-Ելէ-Ը Դ-Ը-

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ռումբրիա	7718	Գաղլանիա	4841
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4535
Սերվիա	7391	Ասմարիա	2574
Ալբանիա	7268	Մարաթոն	2103
Բաւմնիա	5587	Անգլես	2393
Սեվիլանիա	5517	Մարակոս	2166
Կալիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բայմբրա	2144
Ալէքսօ	2143	Թրինիտատ	1899
Փէտար	1876	Մարդգօ	1855
Երպուրկ	1614		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ Բ-Ր-Ծ-Կ-Գ-Ա
Thomas C. Joly
Թիւ 1, Բիւչիւք Հալիլ փաշա խան,
196 Գալաթիա

Պատասխանատու Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՐ

Նորը Օսմանիէ մէկիթի դիմաց, չուկային դուռը թիւ 19, և դարձեալ նոյն փողոցին մէջ քիչ մը վերօք իւր մասնաճիւղն թիւ 5։

Պատիւ ունիմք ծանուցանել, մեր յարգոյ յաճախորդաց թէ թող չխաբուին, ներկայիս իբր ժողովրդեան օգտակար լինելու պատրաստակամ, կօշկակարաց ոմանց ըրած ծանուցումներէն՝ որք կօշկաց ամուր վաճառում մը կը յայտարարեն։ պէտք է գիտնալ թէ երբէք և ոչ մի արհեստաւոր արժէքաւոր լաւ ապրանք մը, չկրնար վաճառել իւր արժէքէն պակաս, և ոչ մի պարագայի մէջ, ուստի երբ մեր պատուարժան յաճախորդք, ամուր կօշիկ գնել կ'ուզեն մենք ևս կրնամք նոցա վաճառած միևնոյն գներով, միևնոյն ֆրանսական ապրանքները կօշիկի վերածել, և վաճառել սա միայն զեկուցանելով. ըստ թրքական առածին թէ, «հէր տուքեան քէնտի քիրասը իչէն»։ ուստի թող չխաբուի, և ո՛չ մէկը թէ Օսմ. ոսկին 95 դրուշի կրնամ գնել, վասն զի նա միշտ 108 և երբեմն ալ բան մը աւելի կ'արժէ։ զօրաւոր փաստ մը սա է թէ՝ մինչդեռ ֆրանսական ընտիր ապրանքներ 1 կամ 2 և կամ 5 առ 100 յաւելումի գտած են՝ ինչպէս՝ չիզուածն 30 առ 100 գեղշով կը ծախուի՝ երբ նա ըստ առաջնոյն լաւ պատրաստուած լինի։ իրաց այս վիճակին մէջ որոնք որ չուզեն հաւատ ընծայել, իրր փորձ թող գնեն մէկ մէկ զոյգ և հասկնալով, գնահատեն ընտիր ապրանաց ճշմարիտ արժէքն և քաջալերեն ճշմարտաց և բանգէտ արհեստաւորներն։

Զեմք կրնար ուրանալ թէ՝ ասկէ 10—15 տարի յառաջ, Հայոց մէջ երեւելի և արհեստաւոր կօշկակար մը չկար մինչդեռ այսօր, հրապարակի վրայ կան հայ կօշկակարներ, որք պանծանօք կրնամ ըսել թէ գերազանցած են օտար ազգի կօշկակարներն, նա մանաւանդ Յոյներն որոնց յատկացած կը համարուէր սոյն արհեստն՝ ուստի կը հրաւիրեմք հայ երիտասարդութիւնը ակնարկ մը նետել կօշկակարաց դասուն վրայ և փորձով հաստատել թէ հայ կօշկակարք կրնան մրցիլ յունաց հետ, և յետ իմաստասիրելոյ ջանալ քաջալերել իւր ազգի արհեստաւորներն, որպէս զի սոքա ևս աշխատին աւելի ևս ծաղկեցնել արհեստն, և նոր արհեստի դիմող երիտասարդաց կենդանի տիպարներ ըլլան։ Վաճառատանցս մէջ կան, և կը պատրաստուին արանց և կանանց համար ամէն տեսակ կօշիկներ չափաւոր գներով։ 313 8—13

ՈՉ ԵՒՍ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ — ՈՉ ԵՒՍ ԱՐԵԱՆ ՆՈՒԱԶՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԻԱԼ—ՊՈՏԷՆԻ ԵՐԿԱԹ

89

Այս բաղադրութիւն մեծագոյն յաջողութեամբ կը յանձնարարուի Ֆրանսայի գլխաւոր բժիշկներէն, որք, յետ գործածութեան, նախամեծար համարած են զայն միւս երկաթախառն պատրաստութիւններէն։

Այս երկաթ, շատերէ հոգի չեն դիրեր, դեռ գրեթէ կ'առնուի լիրերէն և հանրերէն

Պնդութիւն չի տար, ստամոքսը չի գրգռեր, ակռաները չի սեւցներ։

Կեդրոնատեղի՝ ԾԱՆՆԻ ԵՒ ԺՈՐՏԱՆ, 1, Կամուրջի հրապարակ, Պոլիս

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ ժան գներով կը վաճառուին ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս շրջազգեստներ, քօռսէներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՝ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Գերլիցի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիէն, Իտալիէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ ևս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական դրոշմով զրկուի։

Զը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 101

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ-

Ի ՎԻԵՆՆԱ. Հաստատեալ 1858 ին

1887 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր ֆր. 86,699,951.29.
Ամրողջութիւն ապահովեալ գումարաց » 408,448,921.35.

Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժինները 25 % չափ կ'ընեն։

Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչեւ 41 ½ % չափ կ'ընեն։

ԽԱՐԻՍԽ ընկերութեան կատարած դիւրաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ։ Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 29,170 ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և սա իրեն իրաւունք կուտայ շահուց մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք) Օրինակ.

Ինչ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ տղայ մը քսան տարի յետոյ 10,000 ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի առնայ, ասկէ զատ պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85 % շահուց 320,30 ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։

Մանկանց օժտին համար ապահովագրելոց շահուց մասն եղած է վերջին երեք տարիներուն համար 37 %, 34.12 % և 41 ½ %։ Այսպէս ապահովագրեալ 1000 ֆրանքին վրայ, 415 ֆրանքի շահաբաժին ստացած են վերջին բաշխումէն։

Զնջին մ'ցանակի մը միջոցաւ կարելի է երաշխաւորել նաեւ վճարուած գումարներն, եթէ մահ պատահի։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհ. Գործակատարն Գ. ԼԻՕՆԷԼ ԳՈՆՏԻ.

Գրասենեակ, Թիւնէլի Հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ

Ընկերութեան ներկայացուցիչ է Գ. Ս. ԱՏԼԷՐ 26

ՕԲՐՕԿՐԷ

ԱՌԱՋԻՆ ԳՐԾԱՐԱՆԸ դրանց, պատուհաններու փեղկերու, կաղնիէ բ-ռ-է տախտակամածներու, բ-ռ-ն-ներու եւ այլ ատաղձակործական շինութեանց

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ

ՌՈՒԲԷՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՊԷՅՈՒԹԱԼ, ԱԶԻԶԻՅԷ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 21, 22, 23

Այս գործարանի մէջ կը պատրաստուին կանուղ ու կարծր չոր փայտերէ ամէն տեսակ շինութիւնք թէ՝ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։ Նոյնպէս զօրանոցներու, հիւանդանոցներու, վարժարանաց և խանութներու ներքին ու արտաքին ատաղձեայ ամէն տեսակ զարդարանքներն, ինչպէս նաեւ մեքենայով կատարուելիք ամէն տեսակ ատաղձայ գործեր։ Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք եւս կ'ընդունուին։

Այս գործարան կը պատրաստուի նաեւ սատափէ, դռչէ և քանդակեալ զարդու կարասիներ, շարժուն շալ թէշիներ, բարամբաւոր մեծ սանդուղներ և մեծ փողոցի դռներ։

Սոյն գործարանը դիմացը մեծապէս գոհ պիտի ըլլան, որովհետեւ յիշեալ գործարանը մեքենայներու շնորհիւ մեծ դիւրութիւններ ունի։

ԱՐԱԳ, ԱԺԱՆ, ԹՆԱՄՈՎ ԳՈՐԾ 319

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՅՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՒԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ —Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս գեղը ՅՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղղի հիւանդութիւններն, անգամալուծութիւն, քնաստութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ առնական դիրքու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ դժուարամարսութիւնը, ջղային եւ որտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւնները, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները։ Ընդհանուր հիւծութիւնն եւ սպառումը։ Կը կանգնեցնէ կենսական դիրքու ուժ է կորուստ որ յառաջ եկած է ուժ եւ է պատճառէ։

Զղջային տարութեան եւ սաստ հետեւանաց մէջ այս գեղին ազդեցութիւնն անմիջական եւ մեծագոյն է։ Անչափ ոգեւորութեան զգացումներն եւ սիրամիջոց կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արդիւնքներ մը։

ՏՈՒԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ ՅՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւծ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'առնէ, արեան մէջ մանրանկար կենսական եւ լեկարական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կենդանական ճշմարիտ գոյացութիւնն է Առնական կորովը կը կենդանացուցէ մարդկային ամբողջ գրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մարքին տարով հաւասկու եւ առաջդ առաղջութիւն մը, այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Արագաշարժ է, կը զարթեցնէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առաղջութիւն ի կեանս ուղղին, ջղային գրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային գրութեան եւ մասնաւորապէս կարողութեանց նուազեալներու յուսալիմամբ եւ կորստեան եւ բարդութեան զգացումի մը դիր վարուելիքն հիւանդը շատուց ի վեր կ'ուսանէ։ Արդիւնաբերութիւնը վերանորոգուած է։ Արժէքը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Ազեաց պաշտօնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լլիի հանգարտ եւ կազդուրիչ։ Դիւժքը կ'սկսի լլնալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքերը շողուն կը լլին, մարքը պայծառ եւ ամրակազմ դէմ մը կ'առնու, մարքերը ոյժ կ'ստանան։

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններն։ Ցանթոր Լայսրի ճշմարիտ Ֆոսֆոֆոդին պարունակեալ է մեն լիտրոն մէջ որք բրիտանական կառավարութեան գրասենի մէջ կրնան տա բաւերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England. բոլոր փոստագրատ։ Այս գեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած բազմաթիւ վատնդաւոր եւ ճիսակար կեղծեր։

Ինքնաքանակ եւ փոքր-քանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Զուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով,

Մ. ԷՄՄԱՆՈՆ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

Պէյլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վիյոտա, պահականոցին քով, կայարան Թրամաէ-յէի, 95 և 97.

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

211 · Կ · ՊՈԼԻՍ ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ 211

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ, իւր խանութին մէջ կը պատրաստուին թէ՝ արանց և թէ կանանց յատուկ ամէն տեսակ գեղեցիկ կօշիկներ ֆրանսական նիւթերով և ֆրանսայէ բերուած վերջին նորաձեւութեանց համապատասխանող օրինակներու համաձայն։

Պատրաստուած կօշիկները հեռուեւալ վերջին գներով կը վաճառուին։

Գոթին կալոշ	ղրշ	95	Պալատական Կալոշ ղրշ 45
Գոթին	»	67	Կանանց մուճակ » 40
Մոյկ	»	150	Կանանց սկարբին » 45
Սկարբին	»	52	

Ինչպէս յաճախ կը տեսնուի զանազան ծանուցմանց մէջ, մեր արհեստակիցք ամանք, սովոր են, երբ ապրանք մը ուժան կը ծախուի, ըսել յաճախորդաց թէ, շինուածքին մէջ թերութիւն կայ. մեր Արգոյ յաճախորդք, կրնան վկայել թէ մենք ուժան և թէ լաւ պատրաստուած գաղղիական կօշիկներ կը վաճառենք, և կրնանք վաճառել. վասն զի մենք նախնական նիւթն, ուղղակի Գաղղիայէն բերել կուտանք, և ո՛չ թէ Մերճանէն կը գնենք այլոց նման. մենք ապրանքը գնած առեն կը չափինք և ոչ թէ վաճառած, հետեւարար հաստատութիւնն զգուշացնելու համար այլ ընդ այլոյ հրատարակութիւններէ, կը հրաւիրենք վերոսին գալ, անձամբ ստուգել, և չարադիտական առարկութեանց չզոհուիլ։ 291 9—20

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

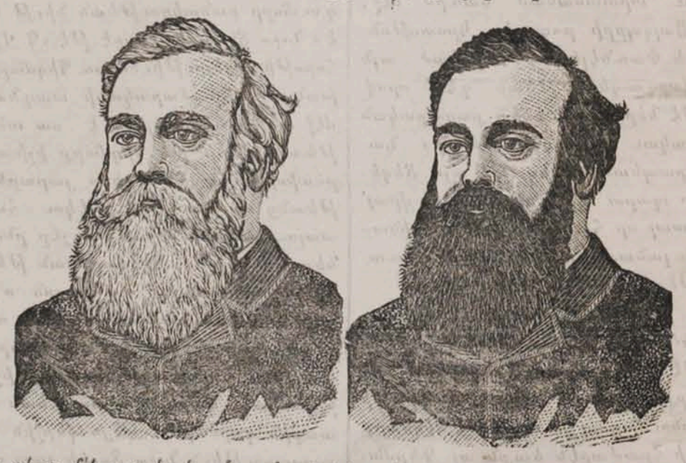

Նոր գիւտ մէկ այս մարդերուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ ոնէ է նիւթի գործածութեան կամ լուացքի,

ՇԱԳԻԱՆԱԿՈՆԱԳՈՅՆԻ ԿԱՄ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵԻԻ

Այս նոր ներկը բաղկացեալ է միայն արմատներու և խոտերու նիւթէ։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ շագանակագոյնի կամ թանձր սեւի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն օրշաւի գրազանց է նմանարդնակ ուրիշ պատրաստութիւններէ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամենէն բնական երեւոյթը տալ և ամենէն ուշադիր դիտողն ի դերև հանել։ Կը կասեցնէ հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրէ, թնփը կ'առնհետացնէ և նոր ոյժ կուտայ մազային մարքին։ Ուշադրութեամբ կարդալ

ԳՈՐԾԱՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Պուտակը երերցնել գործածելէ առաջ և փոքր քանակութեամբ հեղուկէն դնել սկաւառակի մը մէջ, յետոյ բրգակ պզտիկ սանտրով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած ըսլունգով որ թնթիկ կերպով մազերուն վրայ անցուցնել պայն, այնպէս որ ամբողջ մազերն թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը չոգիանայ։ Բոլոր տարերը մէկ չբաղլալով, ոմանք մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամը բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թուխ կ'ելլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երեք չորս շաբաթն անգամ մը հեղուկէն գործածելը։ Նոյն եղանակը գործածելու է մօրուքին և պեխերուն համար։ Պէտք չկայ գլուխը լուալ գործողութենէն առաջ կամ ետքը։ Բնականաբար վերջէն դէնքն և ձեռները լուալու է առ ի զգուշութիւն։

ԾԱՆ. Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործողութենէ ետք, գլուխը ուալու է քիչ մը ալքալով, ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թեթեւապէս թրջած սպունգ մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս։

ԿՆՈՒԹԵՐԻՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՐՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վիյոտա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Նէյլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 65

ՄՐԱՏԱՍ Ա. Ա. ԱԼԼԷՆԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ՄԷԿ. ՆՈՐՈՒՈՒՐՔ

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

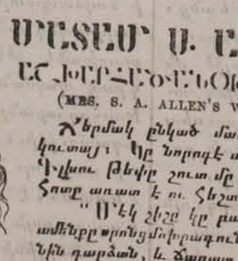

Ներմակ ընկած մազերուն գոյն, վերնիճ ու գեղ կուտայ։ Կը նորոգէ անոր կեանքը, ոյժը և աճումը։ Գլխու թեփը շուտ մը անհետոյթի կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը առատ է ու հեշտալի։

"Մէկ շիշը կը բաւէ։" Բայց փորձը ուզեցան ամենքը որոնց մանրագունած մազերը բիրեանց բնական գոյնին դարձան, և ճաշատ տեղերը մազով ծածկուեցան։ Դերկ չէ, և ամենեին զեան մը չըներ։ Թէ որ կ'ուզես թարմ մազ ունենալ և բոլոր կենացդ մէջ պահել, առանց ուշանալու շիշ մը ստացիր տէնէ Ս. Ա. Ալլէնի Հաճելի Բարեկեան Մազ Նորոգիչն։ (MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Ամենայն Խարիզ ու Ներու Եօրը։ Կը վաճառուի ամէն սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անդրկեանցի գեղագործներու քով։

Կը վաճառուի ֆ. և Ն. Քանիլիք եղբարց Բրիտանական դեղարանը, 433 Մեծ փողոց Բերա, Իսմէն Քարուանա, Ղալաթիա, Եիւսէք Քալաբրիա 95 և 97. Քիւչիւքեան Նի քով Բերա Մեծ փողոց Թիւ 428։ 16